

AKE 2022

**Pysytään pystyssä!
Tietoa Sinulle ja läheisellesi
kaatumisten ehkäisystä**

KAATUMISTEN EHKÄISYN TILANNE

ALUEELLINEN KAATUMISTEN EHKÄISYVERKOSTO –KYSELY MARRAS-JOULUKUUSSA 2022

KAATUMISTEN EHKÄISYN TILANNE

AKE–kysely marras-joulukuussa 2022 TULOKSIA

- Kyselyn tausta
- Taustakysymykset
- Kokemuksia, asennetta ja tietoa kartoittavat kysymykset
- Käytössä olevat mittarit ja niiden käyttö
- Potilaan / asiakkaan ohjaaminen ja neuvonta
- Käytössä olevat toimintamallit
- Kaatumisten ehkäisyyn tarkoitetut ohjeistukset, materiaalit ja kaatumisten seuranta
- Koulutustarve kaatumisten ehkäisyyn
- Vinkkejä verkkokoulutuksista

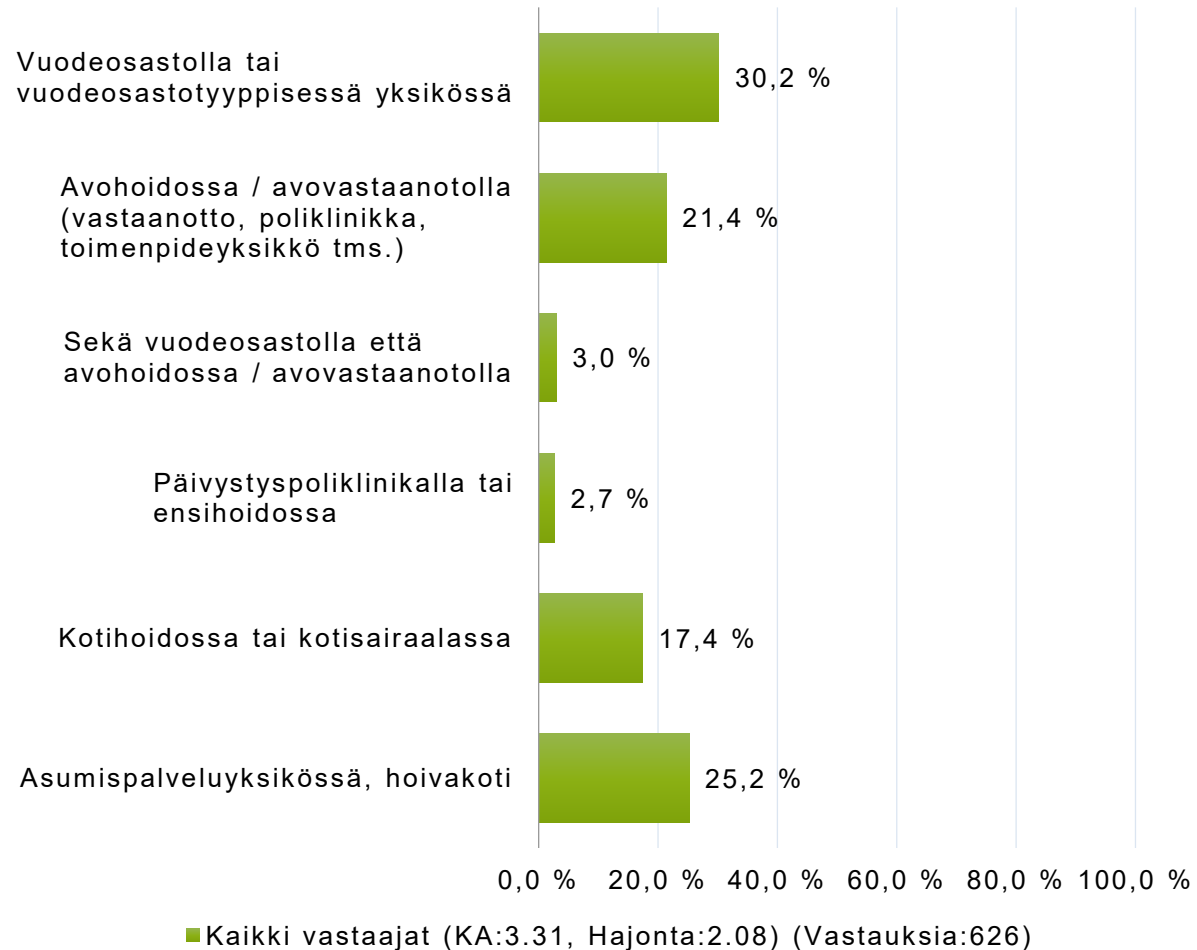
TIETOLAATIKKO: Osaan dioja on lisätty tietolaatikoita, joiden ulkoasu on tätä tietolaatikkoa vastaava. Tietolaatikoissa on myös linkkejä, joista saat lisätietoa aiheesta.

TAUSTA KYSELYLLE

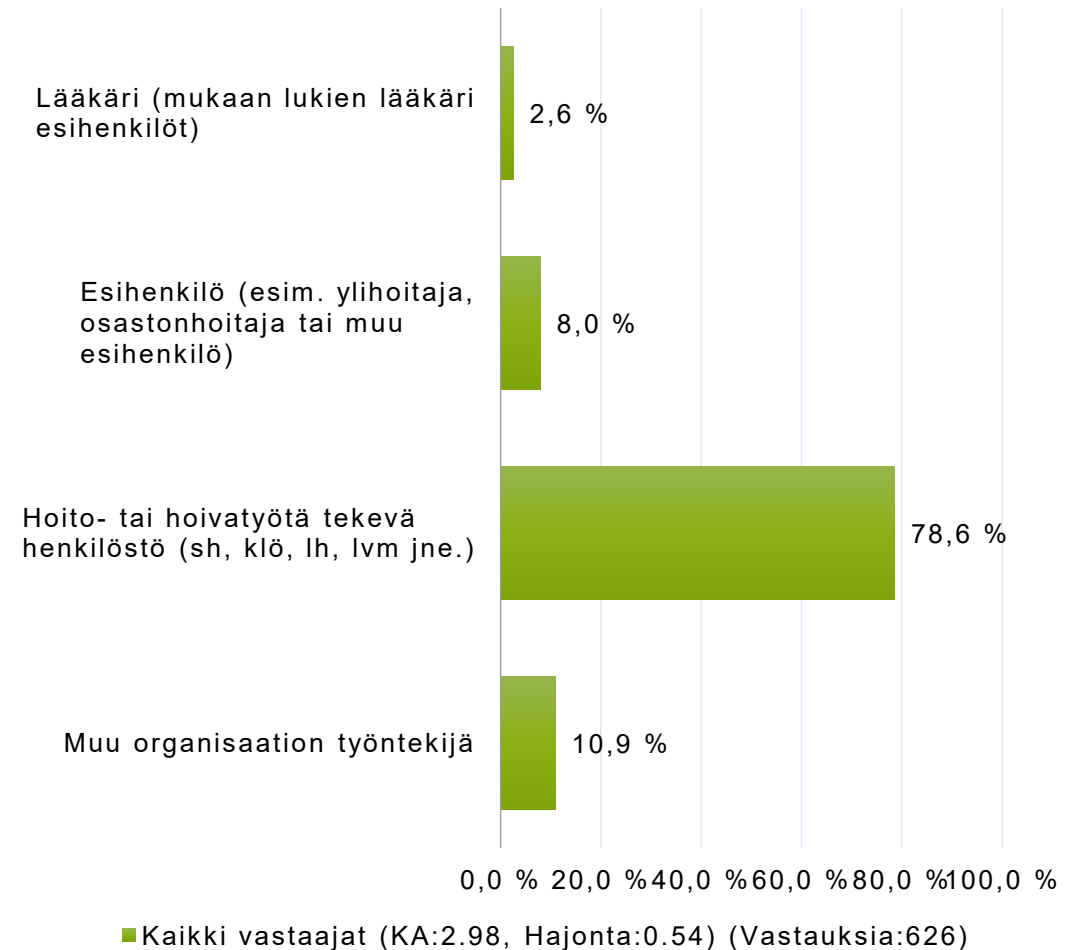
- Alueellinen kaatumisten ehkäisyverkosto (AKE) toteutti keväällä 2017 kyselyn ammattilaisille KYServa alueella
- Nyt marras-joulukuussa 2022 toteutettu kysely oli huomattavasti lyhennetty versio edellisestä, mutta kattoi samalla tavoin koko AKEn edellä mainitun toiminta-alueen
- Kyselyn tarkoituksena oli saada tietoa, kuinka hyvin alueen ammattilaiset tuntevat kaatumisten ehkäisytoimintaa ja sen toimintatapoja sekä kuinka laajalti toimintatavat ovat vakiintuneet eri toimintaympäristöissä.
- Kyselyllä haluttiin saada näkyvyyttä myös Alueellisen kaatumisten ehkäisyverkoston toiminnalle.
- Kokonaisuutena kyselyyn vastasi 626 ammattilaista
 - 12 organisaatiosta/sote-alueelta (ESSOTE, SOSTERI, KSSHP, Kuopion kaupunki, KYS, Kysteri, Lapinlahden kunta, Siilinjärven kunta, Sisä-Savon terveydenhuollon ky, Siun Sote, Suonenjoen kaupunki ja Ylä-Savon Sote)
 - ja muutamien yksityisten palveluntuottajien henkilöstöstä (Attendo, Kruunupuisto Oy, Terveystalo Oy).
- Tuloksista raportoidaan vuoden 2023 alkupuolella organisaatioissa ja AKEn julkisilla verkkosivuilla.

TAUSTAKYSYMYKSET

MISSÄ TYÖSKENTELET

MIKÄ ON AMMATTI ROOLISI

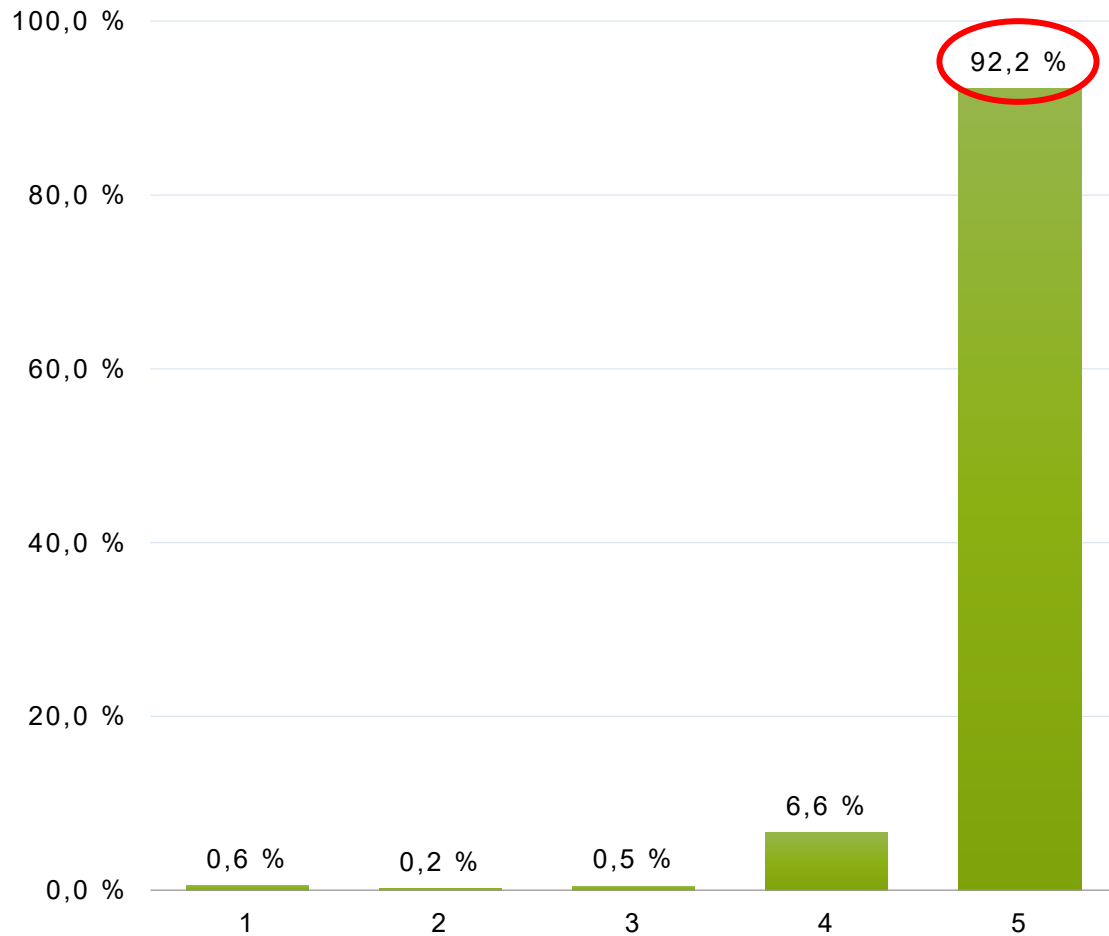

KOKEMUKSIA, ASENNETTA JA TIETOA
KARTOITTAVAT KYSYMYKSET

KAATUMISTEN EHKÄISY ON MIELESTÄNI TÄRKEÄÄ

KAATUMISTEN EHKÄISY ON OSA OMAA TYÖTÄNI

(1 = Täysin eri mieltä, 5 = Täysin samaa mieltä)

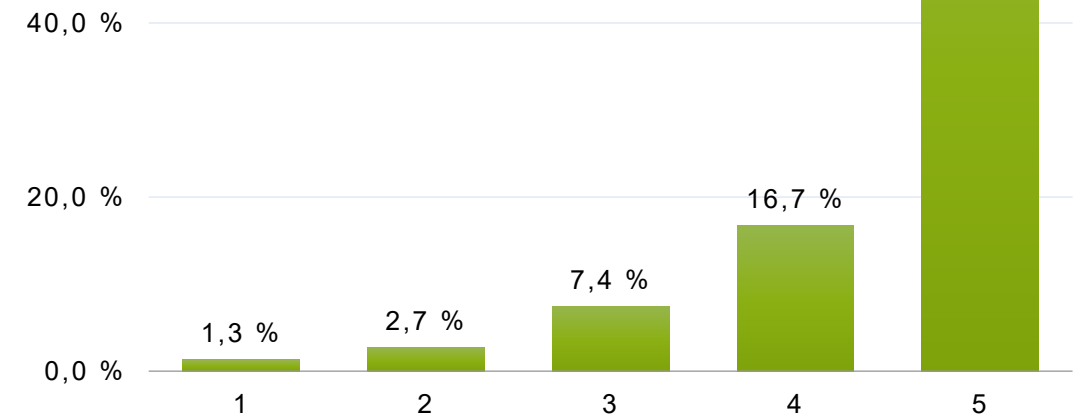
■ Kaikki vastaajat (KA:4.89, Hajonta:0.44) (Vastauksia:625)

TIETOLAATIKKO:

Kaatumisten ehkäisy nähdään tärkeäksi, mutta sen ei välttämättä koeta olevan osa omaa työtä.

Kuitenkin on osoitettu, että kaatumisten ehkäisy onnistuu vain mikäli se toteutetaan moniammatillisesti, sitouttaen niin johto, ammattilaiset, asiakas ja läheinen.

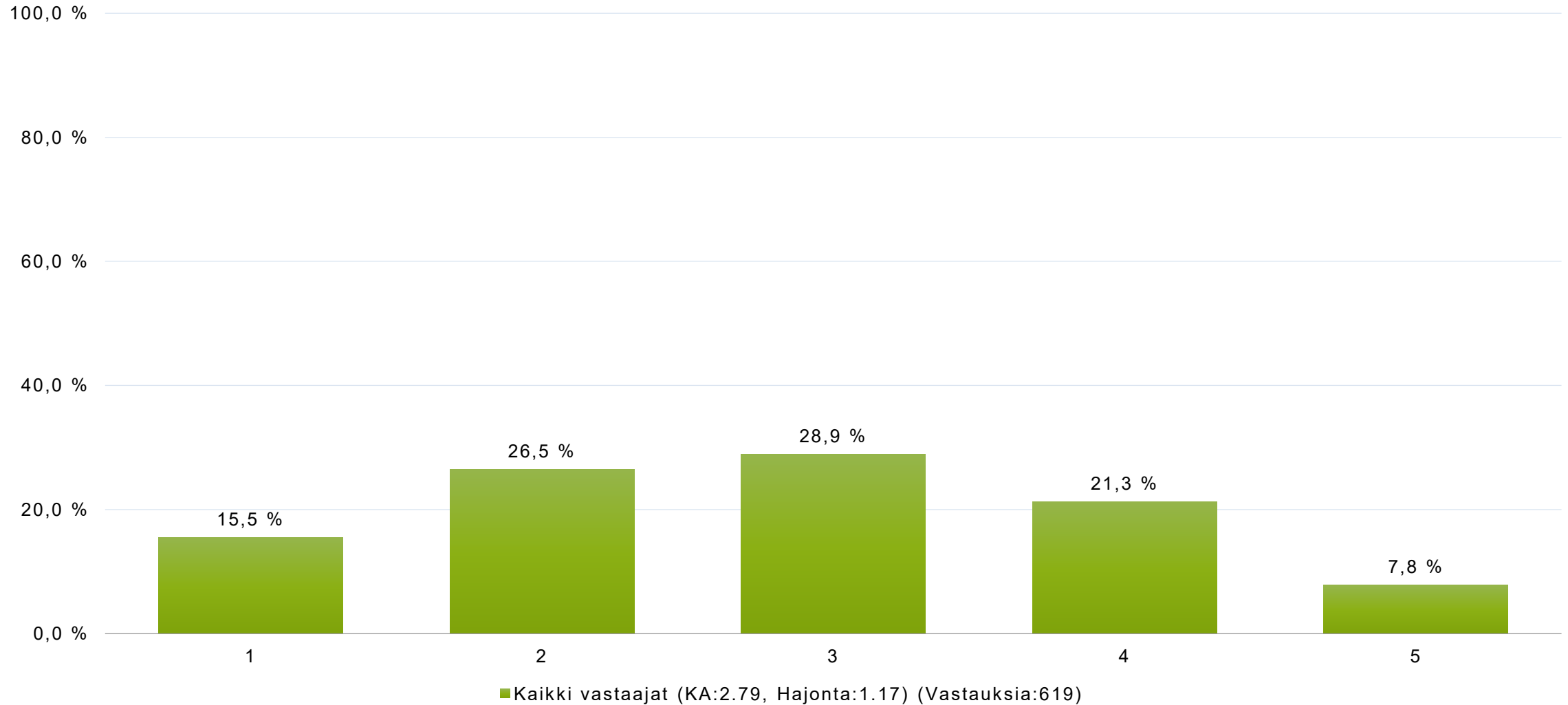
(vrt. [UKK-instituutti](#), [THL](#), [Fail T.I.P.S.](#) sekä [Tiedä ja toimi-kortit](#) eri ammattiryhmille ja johdolle).

■ Kaikki vastaajat (KA:4.55, Hajonta:0.84) (Vastauksia:623)

KAATUMISET EIVÄT OLE YKSIKÖSSÄNI ONGELMA

(1 = Täysin eri mieltä, 5 = Täysin samaa mieltä)

KAATUMISET TULEVAT YHTEISKUNNALLE KALLIIKSI, SIKSI NIITÄ TULEE EHKÄISTÄ

(1 = Täysin eri mieltä, 5 = Täysin samaa mieltä)

TIETOLAATIKKO:

Kaatumiset aiheuttavat yhteiskunnallisesti kustannuksia monella tavoin, esim. vuodeosasto- ja avohoito niin erikois- kuin perusterveydenhuollossa, sosiaaliturva, sairauspäivärahat, työkyvyttömyys- ja vammaistuki, kuntoutus.

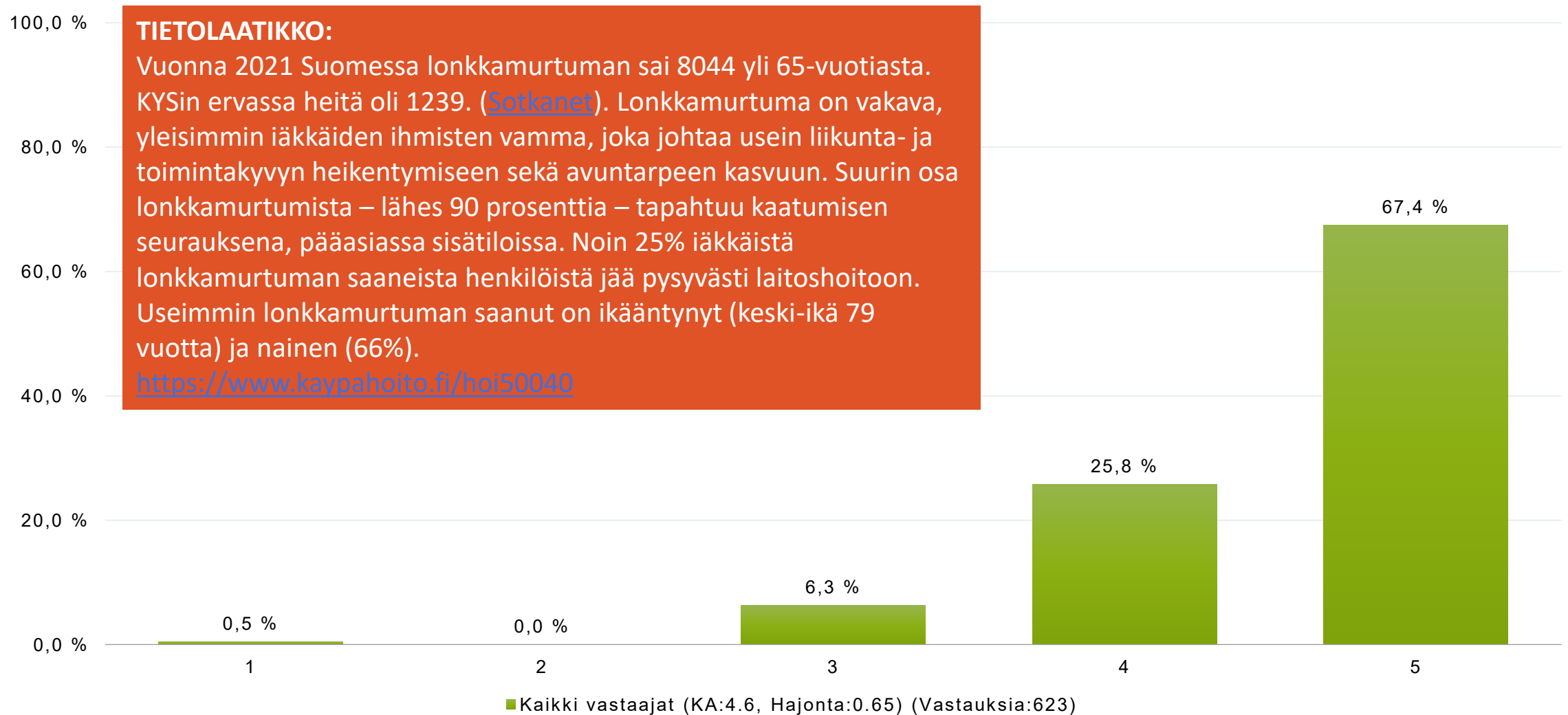
Koti- ja vapaa-ajan tapaturmien kustannukset vuonna 2017 olivat 780-1157 milj.€ (mukana kaikki em. tapaturmat). Tapaturmat ovat Suomessa neljänneksi yleisin kuolinsyy. Vuosittain noin 2600 suomalaista kuolee tapaturmaisesti. Tapaturmakuolemista noin 90 prosenttia ja vammaan johtavista tapaturmista noin 80 prosenttia tapahtuu kotona ja vapaa-ajalla. Yleisin tapaturmatyyppi kaikissa ikäryhmissä on kaatumiset. Lue lisää: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-8343-4> s. 263->

Sairaaloissa tapahtuneista kaatumisista ja putoamisista ei vastaavia laskelmia Suomesta ole. Kansainvälisesti kaatumisten kustannuksiksi on arvioitu noin 330-12.900 € potilaalle koituneesta vahingosta riippuen (Dykes ym. 2023). Arvio on vakavimmissa tapahtumissa liian alhainen mikäli kaatumisesta seuraa esim. lonkkamurtuma tai aivovamma.

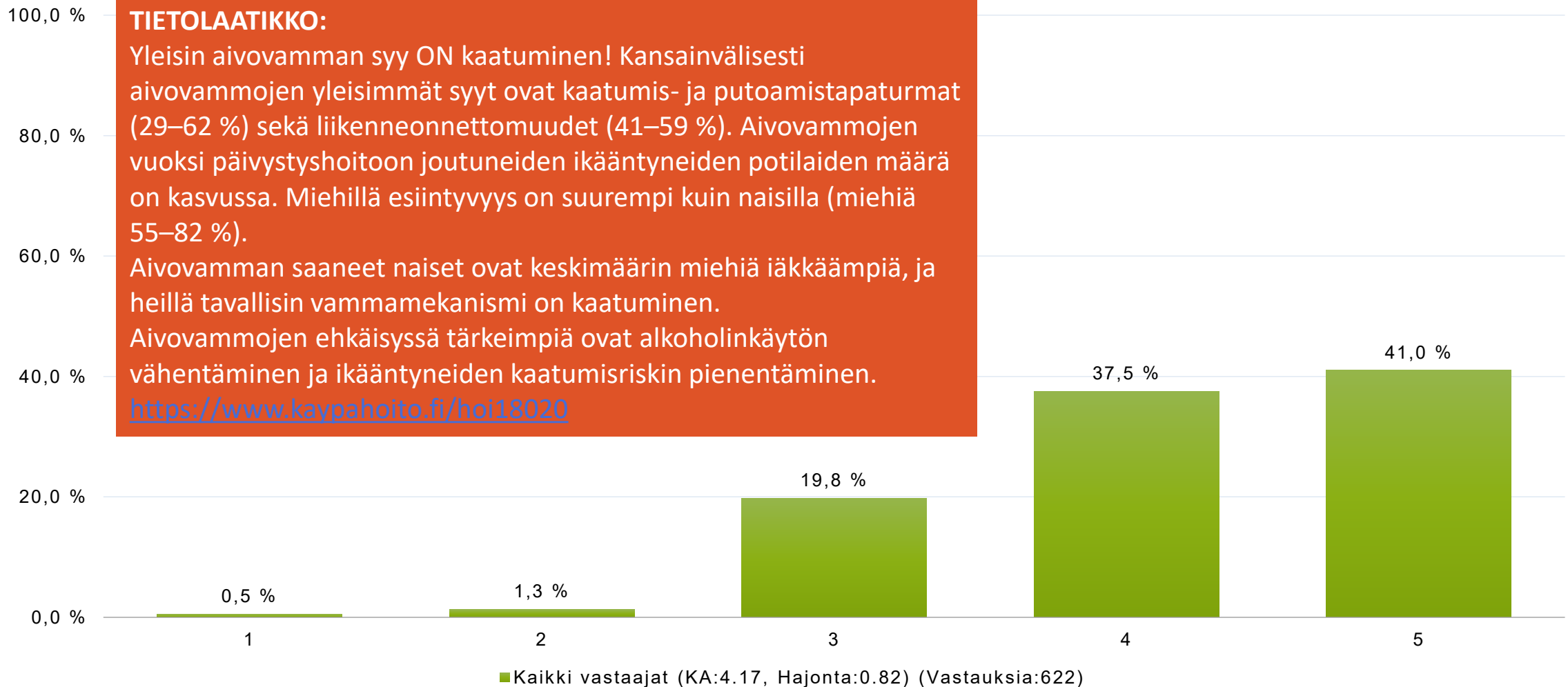
KAATUMISET AIHEUTTAVAT SUOMESSA YLI 90 % LONKKAMURTUMISTA

(1 = Täysin eri mieltä, 5 = Täysin samaa mieltä)

KAATUMISTAPATURMAT AIHEUTTAVAT SUOMESSA SUURIMMAN OSAN TAPATURMAISISTA AIVOVAMMOISTA

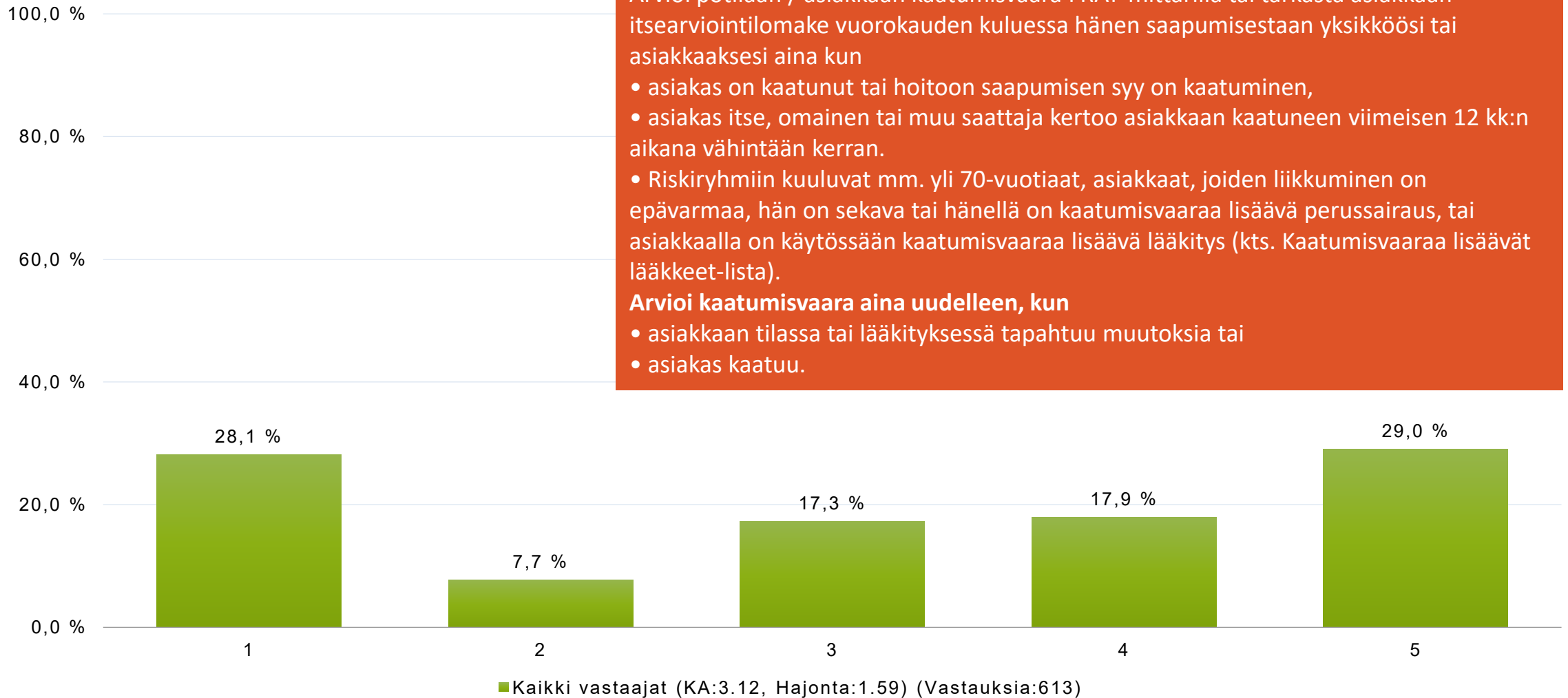
(1 = Täysin eri mieltä, 5 = Täysin samaa mieltä)

KÄYTÖSSÄ OLEVAT MITTARIT JA NIIDEN KÄYTTÖ

FRAT, LYHYT KAATUMISVAARAN ARVIOINTI

(1 = Ei käytössä yksikössä, 5 = Aina)

TIETOLAATIKKO: [Päivitetty ohje \(AKE\)](#)

Arvioi potilaan / asiakkaan kaatumisvaara FRAT-mittarilla tai tarkasta asiakkaan itsearviointilomake vuorokauden kuluessa hänen saapumisestaan yksikköosi tai asiakkaaksesi aina kun

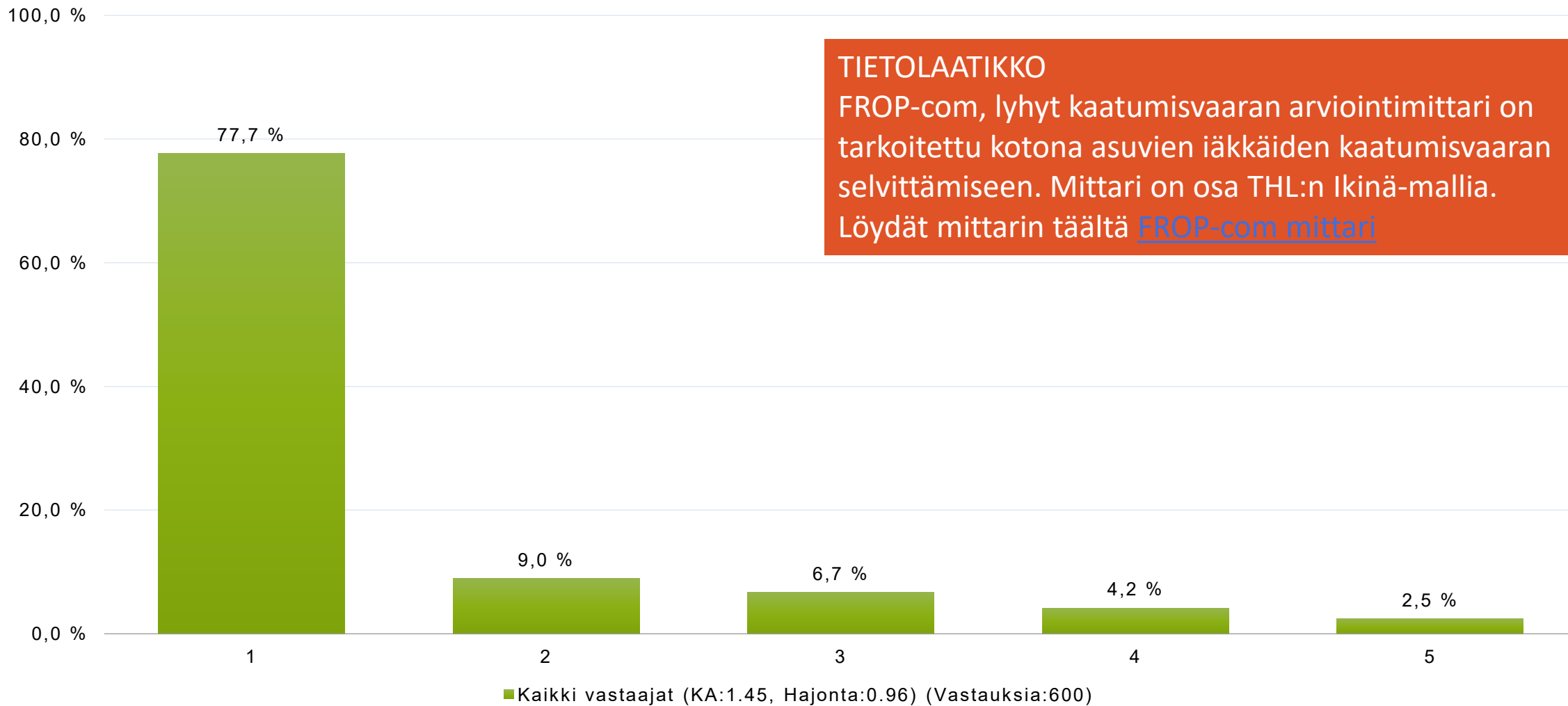
- asiakas on kaatunut tai hoitoon saapumisen syy on kaatuminen,
- asiakas itse, omainen tai muu saattaja kertoo asiakkaan kaatuneen viimeisen 12 kk:n aikana vähintään kerran.
- Riskiryhmiin kuuluvat mm. yli 70-vuotiaat, asiakkaat, joiden liikkuminen on epävarmaa, hän on sekava tai hänellä on kaatumisvaaraa lisäävä perussairaus, tai asiakkaalla on käytössään kaatumisvaaraa lisäävä lääkitys (kts. Kaatumisvaaraa lisäävät lääkkeet-lista).

Arvioi kaatumisvaara aina uudelleen, kun

- asiakkaan tilassa tai lääkityksessä tapahtuu muutoksia tai
- asiakas kaatuu.

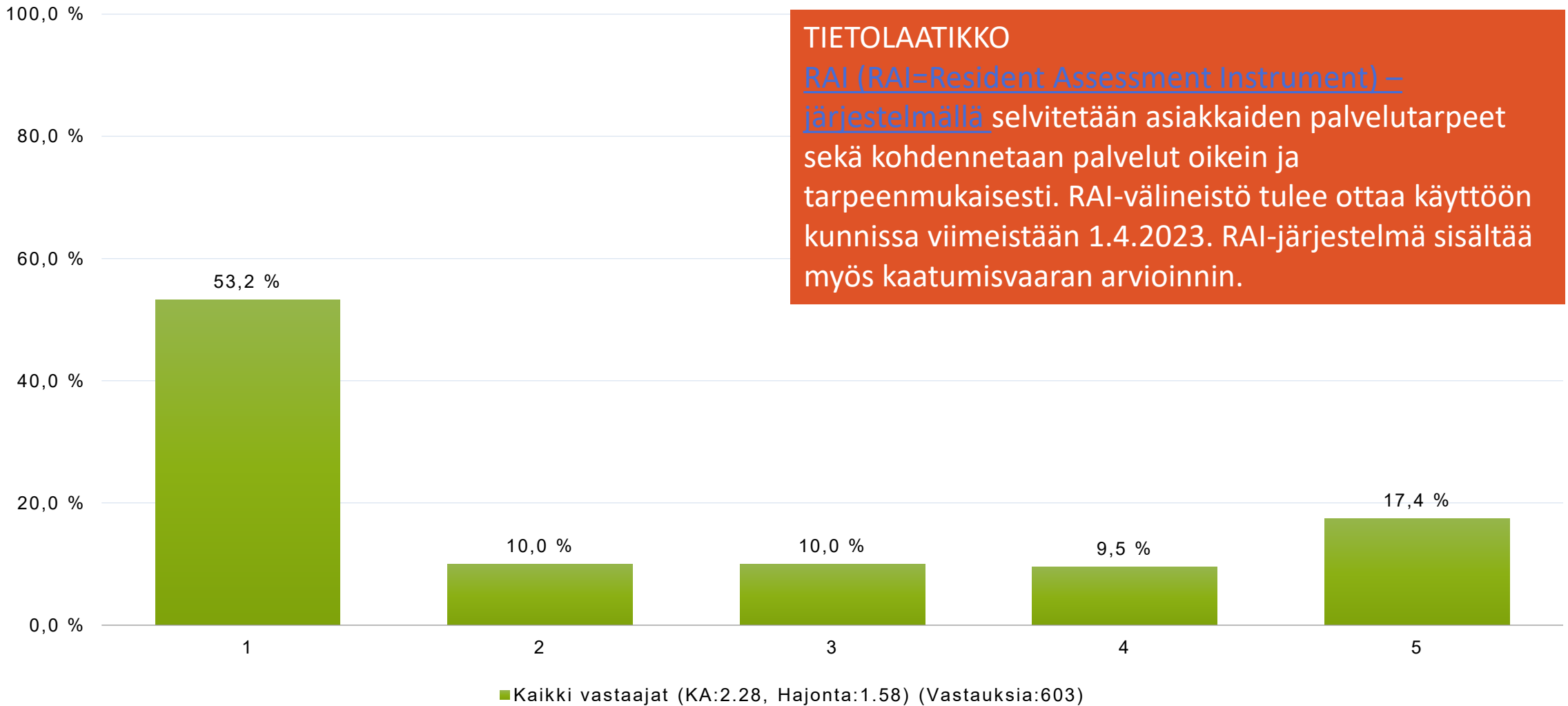
FROP-COM, LYHYT KAATUMISVAARAN ARVIOINTI

(1 = Ei käytössä yksikössä, 5 = Aina)

RAI-IKINÄ ARVIOINTI

(1 = Ei käytössä yksikössä, 5 = Aina)

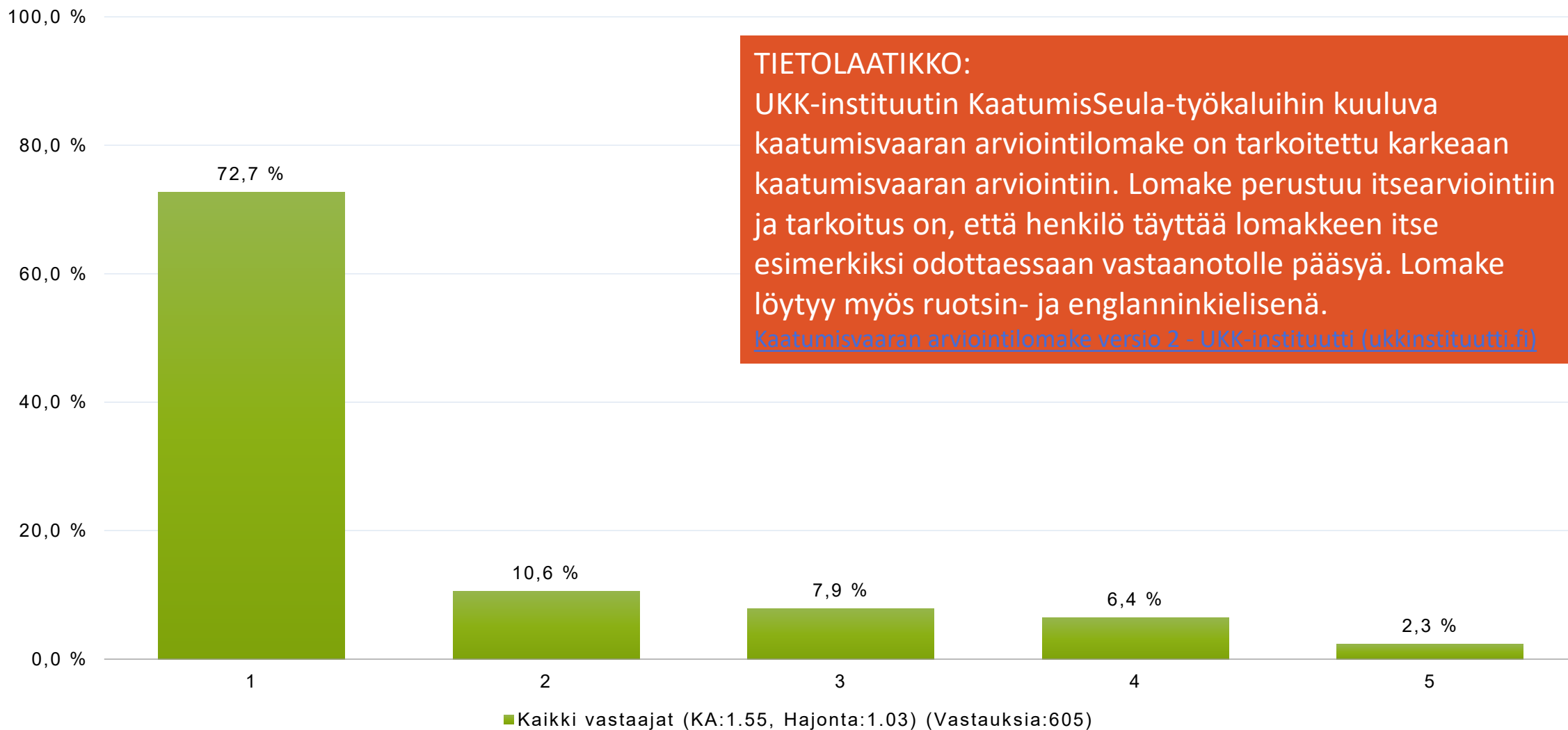

TIETOLAATIKKO

RAI (RAI=Resident Assessment Instrument) – järjestelmällä selvitetään asiakkaiden palvelutarpeet sekä kohdennetaan palvelut oikein ja tarpeenmukaisesti. RAI-välineistö tulee ottaa käyttöön kunnissa viimeistään 1.4.2023. RAI-järjestelmä sisältää myös kaatumisvaaran arvioinnin.

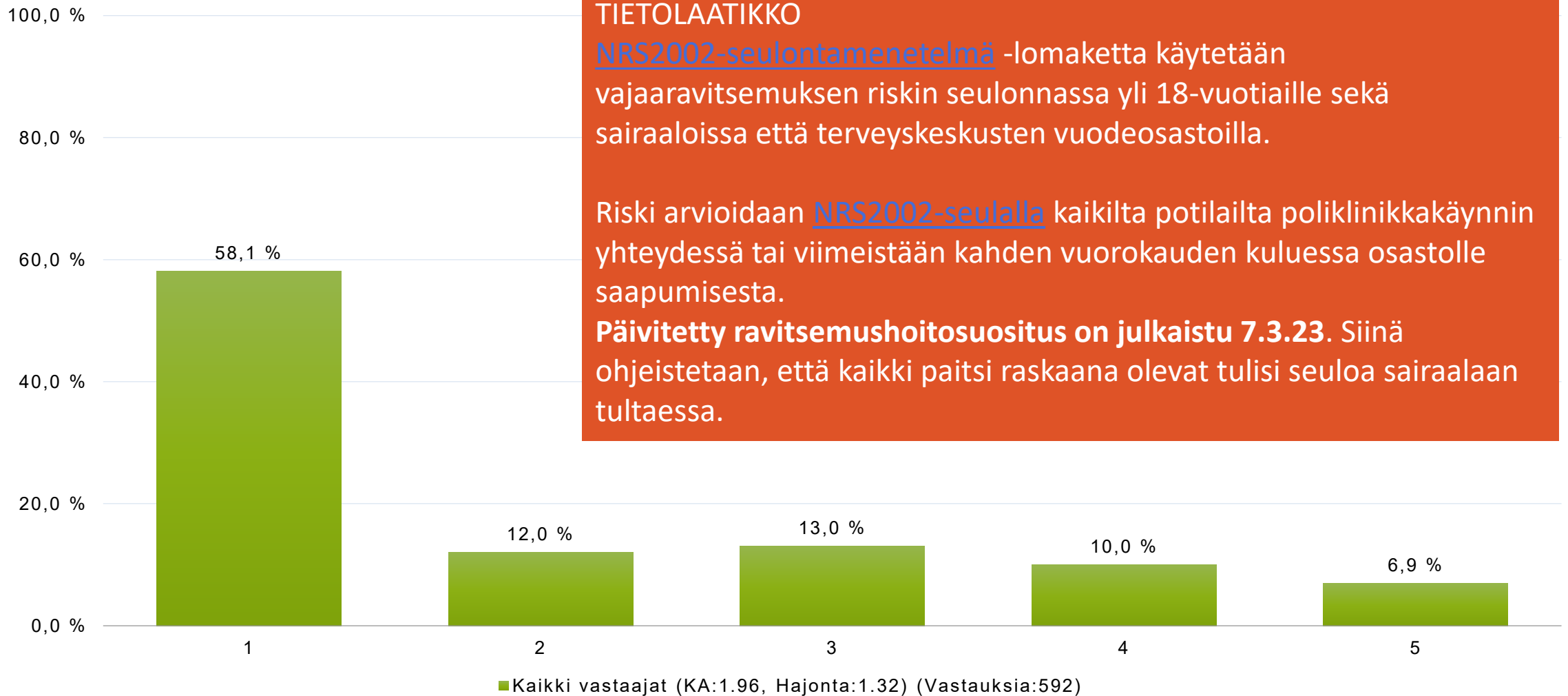
KAATUMISSEULA (UKK-INSTITUUTTI)

(1 = Ei käytössä yksikössä, 5 = Aina)

NRS 2002, VAJAARAVITSEMUKSEN RISKIN SEULONTA

(1 = Ei käytössä yksikössä, 5 = Aina)

TIETOLAATIKKO

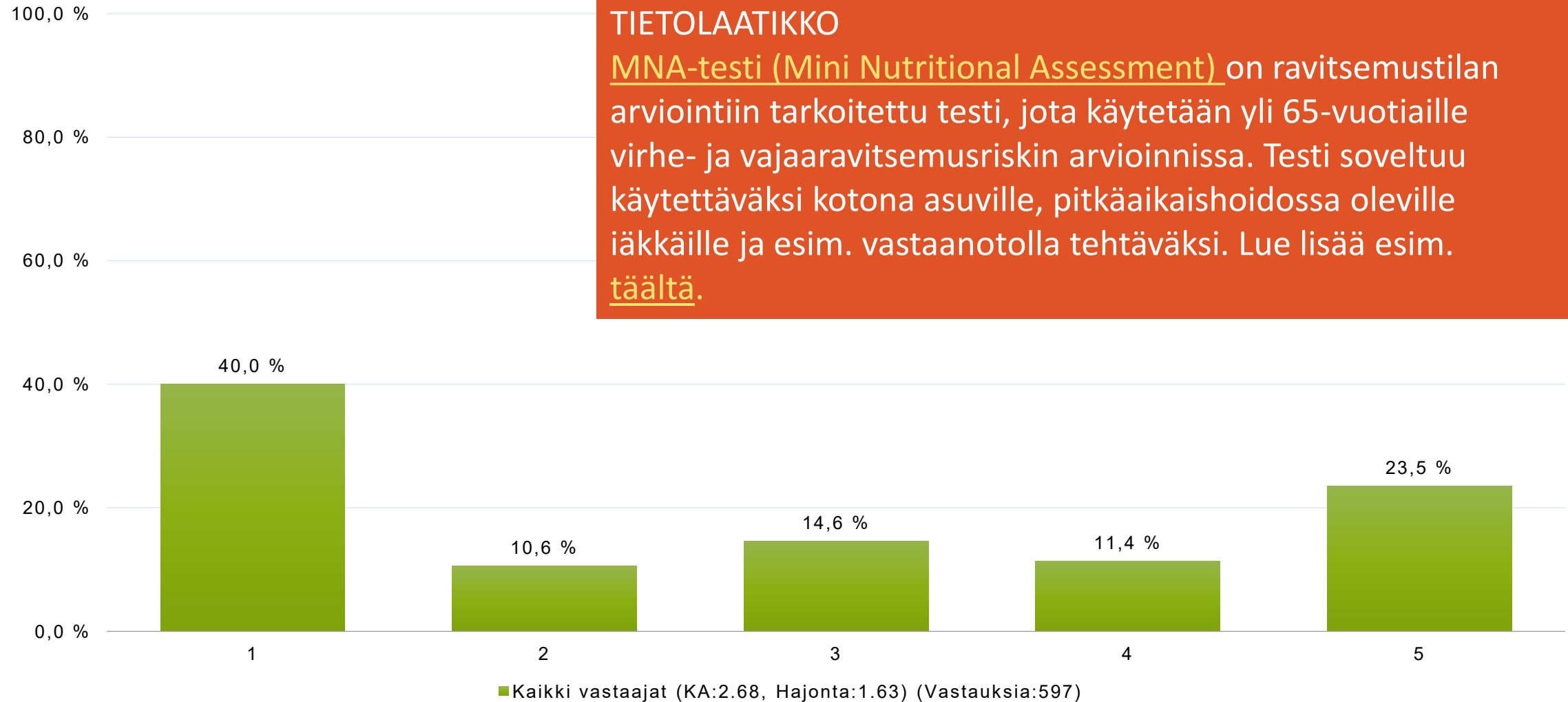
[NRS2002-seulontamenetelmä](#) -lomaketta käytetään vajaaravitsemuksen riskin seulonnassa yli 18-vuotiaille sekä sairaaloissa että terveyskeskusten vuodeosastoilla.

Riski arvioidaan [NRS2002-seulalla](#) kaikilta potilailta poliklinikkakäynnin yhteydessä tai viimeistään kahden vuorokauden kuluessa osastolle saapumisesta.

Päivitetty ravitsemushoitosuositus on julkaistu 7.3.23. Siinä ohjeistetaan, että kaikki paitsi raskaana olevat tulisi seuloa sairaalaan tultaessa.

MNA, RAVITSEMUSTILAN ARVIOINTI YLI 65-VUOTIAILLE

(1 = Ei käytössä yksikössä, 5 = Aina)

TIETOLAATIKKO

MNA-testi (Mini Nutritional Assessment) on ravitsemustilan arviointiin tarkoitettu testi, jota käytetään yli 65-vuotiaille virhe- ja vajaaravitsemusriskin arvioinnissa. Testi soveltuu käytettäväksi kotona asuville, pitkäaikaishoidossa oleville iäkkäille ja esim. vastaanotolla tehtäväksi. Lue lisää esim. [täältä](#).

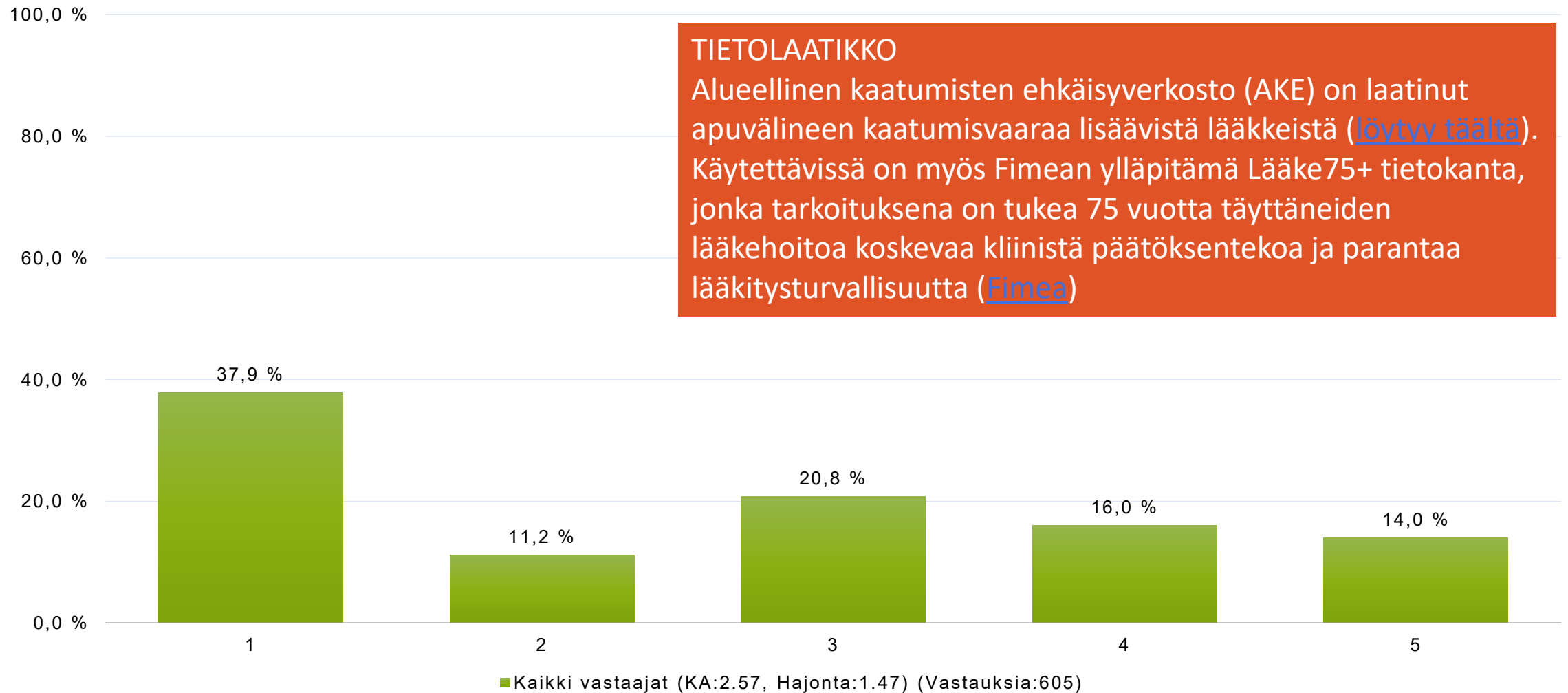
STRONGKids, LASTEN VAJAARAVITSEMUKSEN RISKIN SEULONTA

(1 = Ei käytössä yksikössä, 5 = Aina)

KAATUMISVAARAA LISÄÄVÄT LÄÄKKEET LISTA

(1 = Ei käytössä yksikössä, 5 = Aina)

LÄÄKITYKSEN KOKONAISTILANTEEN ARVIOINTI

(1 = Ei käytössä yksikössä, 5 = Aina)

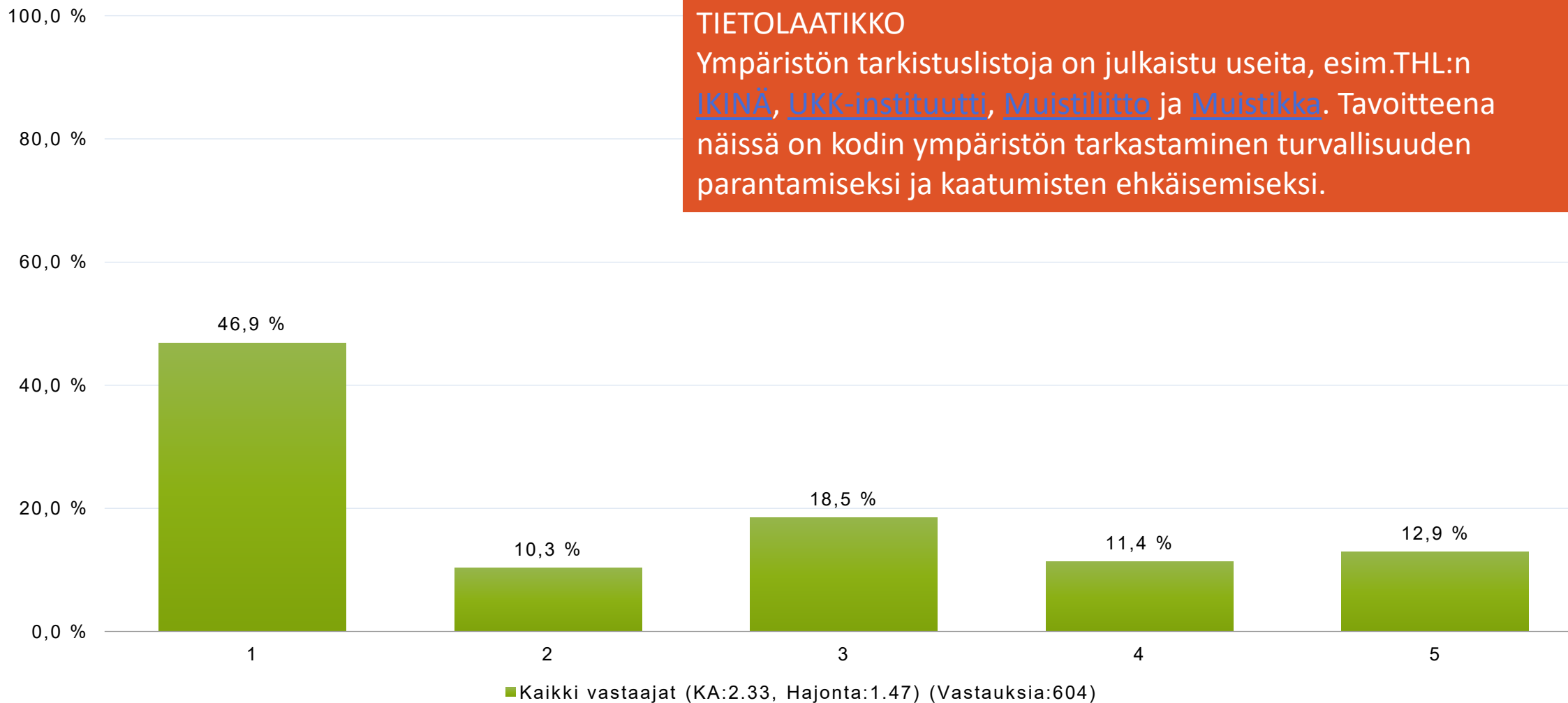

TIETOLAATIKKO

Vuonna 2021 KYSin päivystyspoliklinikalla tehtiin lääkehoidon arviointi 201 potilaalle, joiden tulossyynä mainittiin kaatuminen. Arviointien kokonaismäärä oli 1462 kappaletta vuonna 2021. Koko AKEn toimintaalueen tietoja ei ole käytettävissä.

YMPÄRISTÖN TARKISTUSLISTA

(1 = Ei käytössä yksikössä, 5 = Aina)

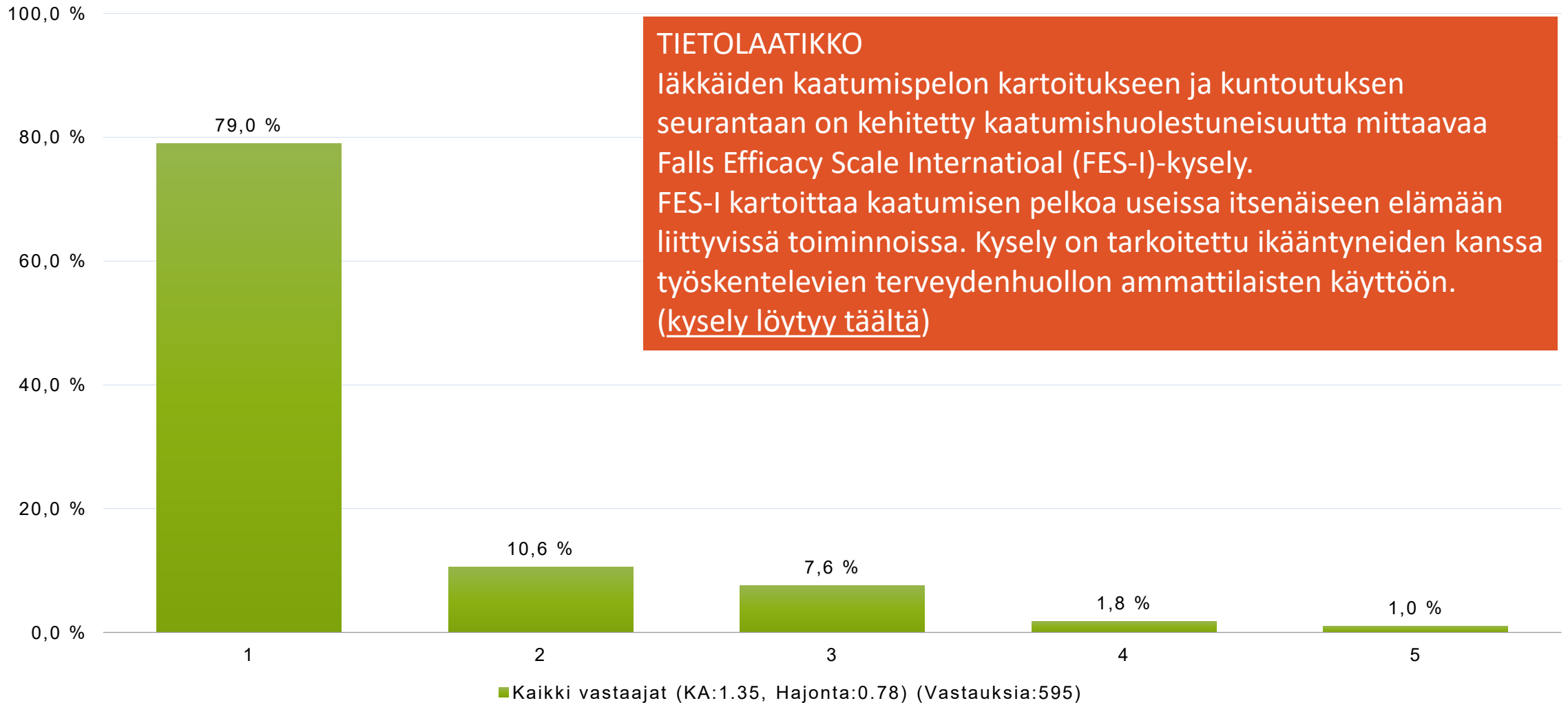

TIETOLAATIKKO

Ympäristön tarkistuslistoja on julkaistu useita, esim. THL:n [IKINÄ](#), [UKK-instituutti](#), [Muistiliitto](#) ja [Muistikka](#). Tavoitteena näissä on kodin ympäristön tarkastaminen turvallisuuden parantamiseksi ja kaatumisten ehkäisemiseksi.

FES-I, KAATUMISPELKKOKYSELY

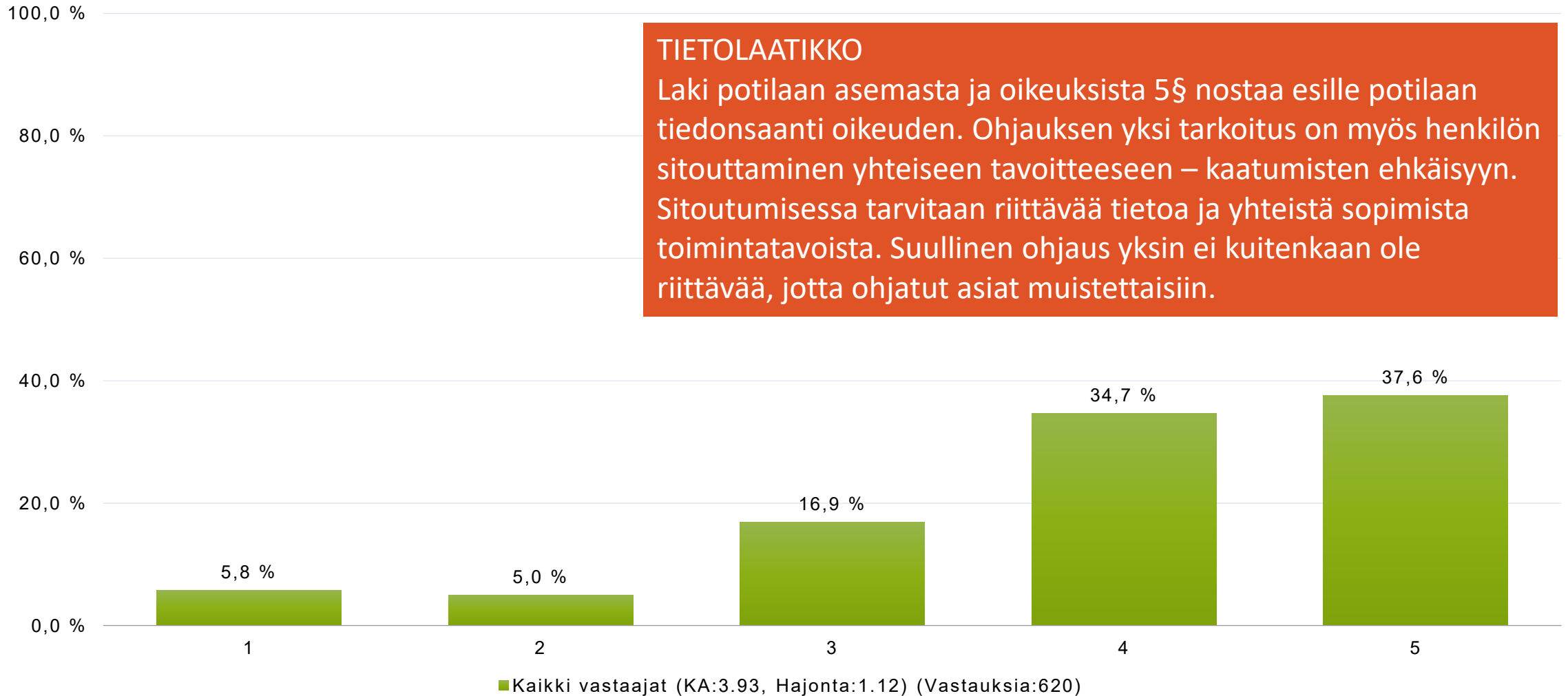
(1 = Ei käytössä yksikössä, 5 = Aina)

POTILAAN / ASIAKKAAN OHJAAMINEN JA NEUVONTA

ANNAN SUULLISTA OHJAUSTA KAATUMISTEN EHKÄISYSTÄ

(1 = Ei käytössä yksikössä, 5 = Aina)

TIETOLAATIKKO

Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 5§ nostaa esille potilaan tiedonsaanti oikeuden. Ohjauksen yksi tarkoitus on myös henkilön sitouttaminen yhteiseen tavoitteeseen – kaatumisten ehkäisyyn. Sitoutumisessa tarvitaan riittävää tietoa ja yhteistä sopimista toimintatavoista. Suullinen ohjaus yksin ei kuitenkaan ole riittävää, jotta ohjatut asiat muistettaisiin.

ANNAN PYSYTÄÄN PYSTYSSÄ -OPPAAN

(1 = Ei käytössä yksikössä, 5 = Aina)

TIETOLAATIKKO

AKen työstämät Pysytään pystyssä –oppaat löytyvät sähköisesti [AKEn materiaalipankista](#).

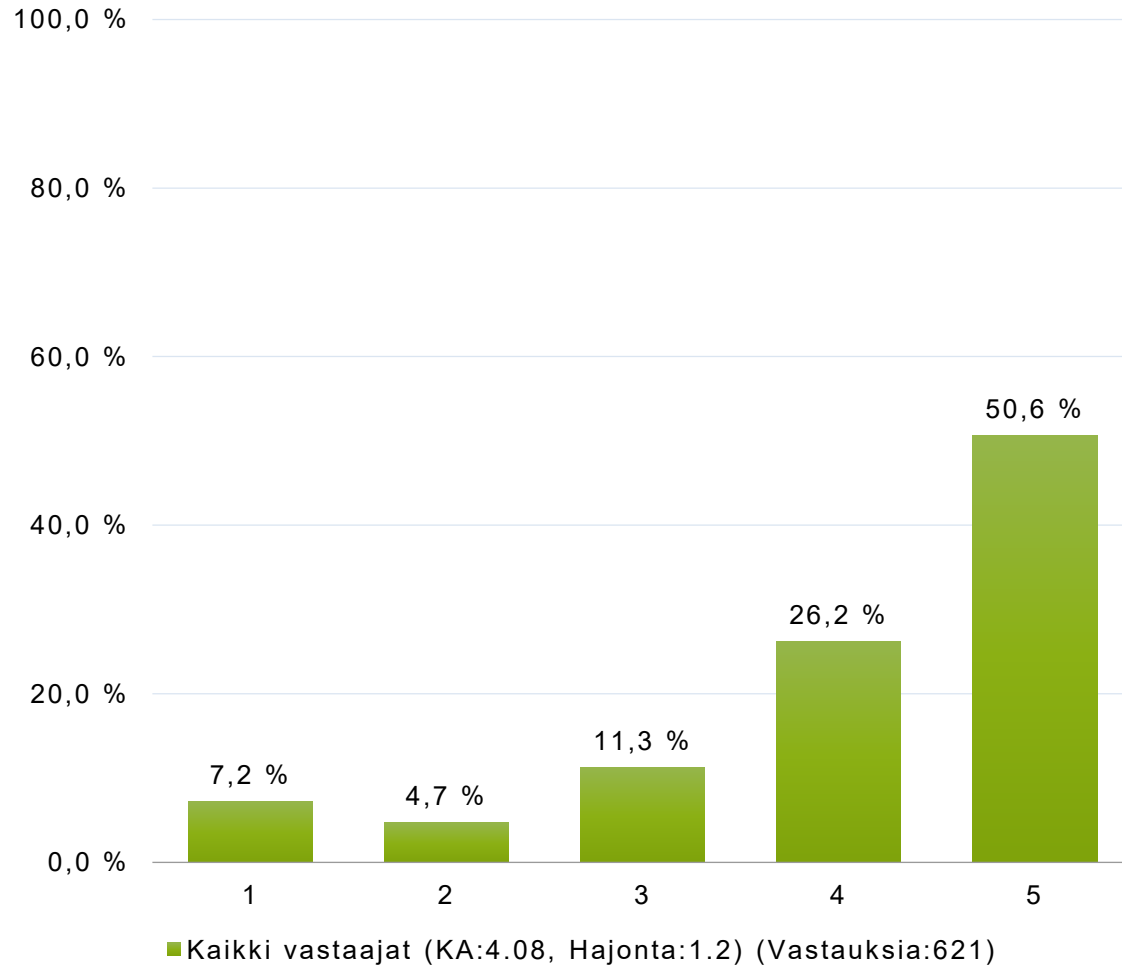
Pysytään pystyssä opas on julkaistu kuudella kielellä ja painettua opasta voi tilata Selma-kaupasta.

Englannin kielinen versio voitti vuonna 2016 International Safety Media Award kilpailussa parhaan painetun oppaan palkinnon.

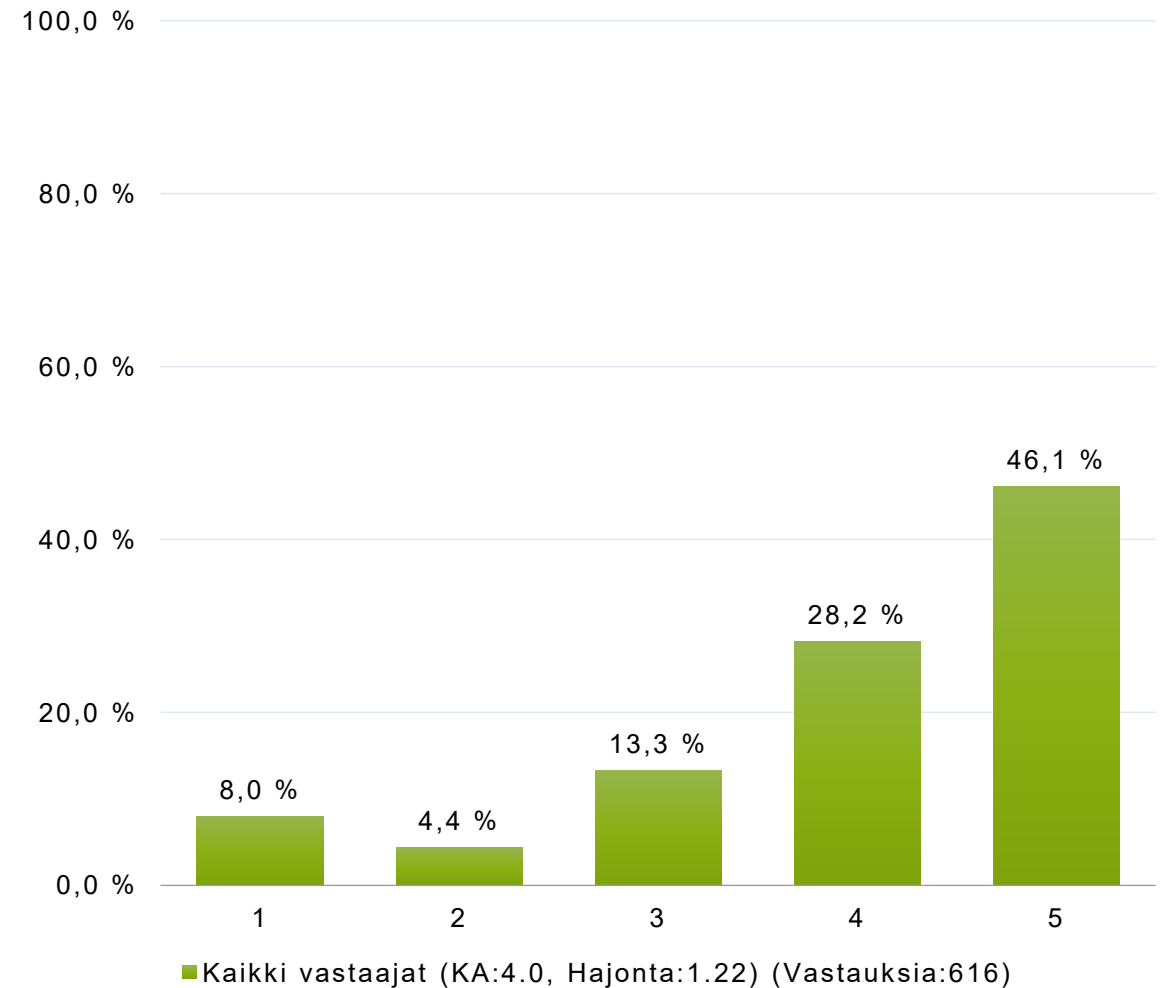
Opasta voi käyttää suullisen ohjauksen tukena ja se muistuttaa potilasta/asiakasta ja hänen läheisiään käydystä keskustelusta myös kotona.

ANNAN / SUOSITTELEN JARRUSUKKIEN, -TOSSUJEN TAI LIUKUESTEIDEN KÄYTTÖÄ RISKIN ARVION MUKAAN

(1 = Ei käytössä yksikössä, 5 = Aina)

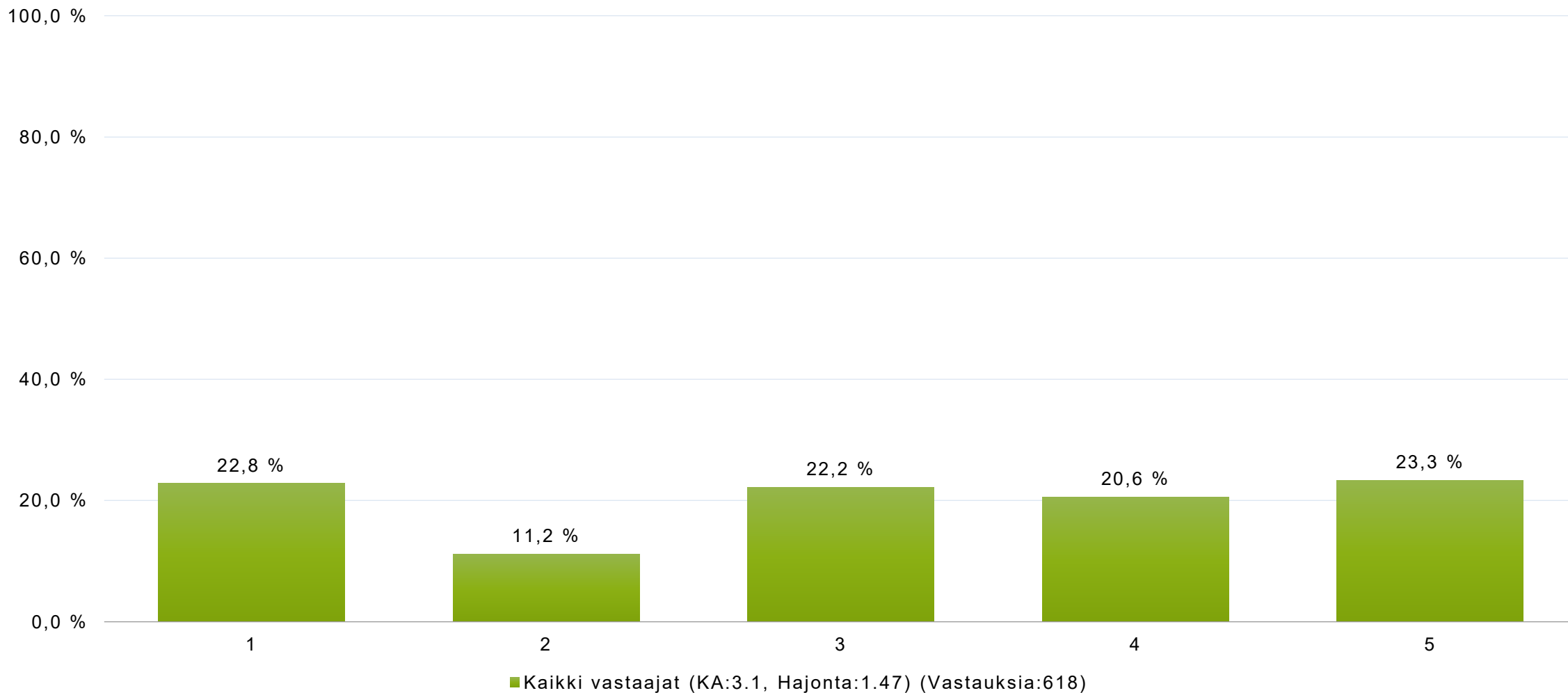

ANNAN / SUOSITTELEN ASIAKKAALLE SOPIVIA / TURVALLISIA KENKIÄ

ANNAN / SUOSITTELEN KENKIIN KIINNITETTÄVIÄ LIUKUESTEITÄ TAI NASTOJA

(1 = Ei käytössä yksikössä, 5 = Aina)

ANNAN / SUOSITTELEN LONKKASUOJAIMIA (-HOUSUJA) ESIM. KORKEASSA KAATUMISRISKISSÄ OLEVILLE

(1 = Ei käytössä yksikössä, 5 = Aina)

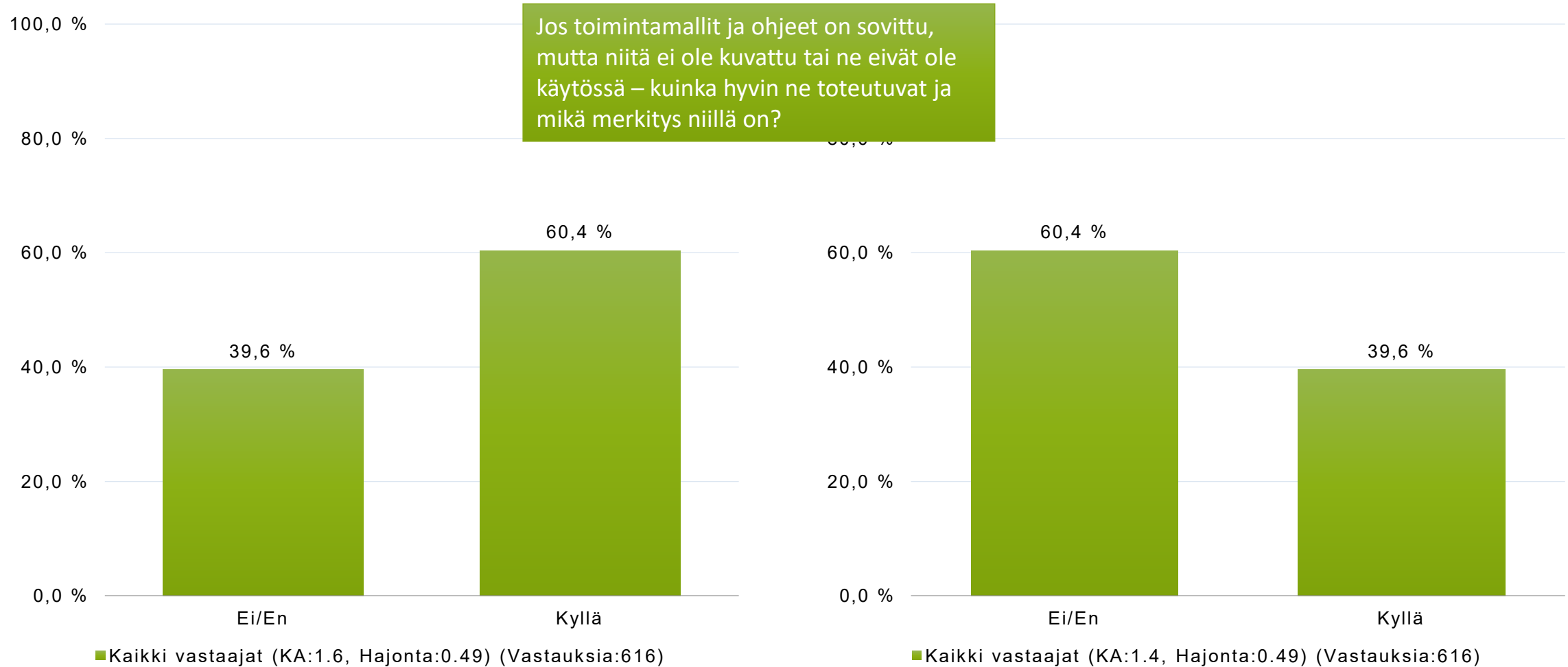
KÄYTÖSSÄ OLEVAT TOIMINTAMALLIT

YKSIKÖN YMPÄRISTÖN TURVALLISUUS ON SELVITETTY

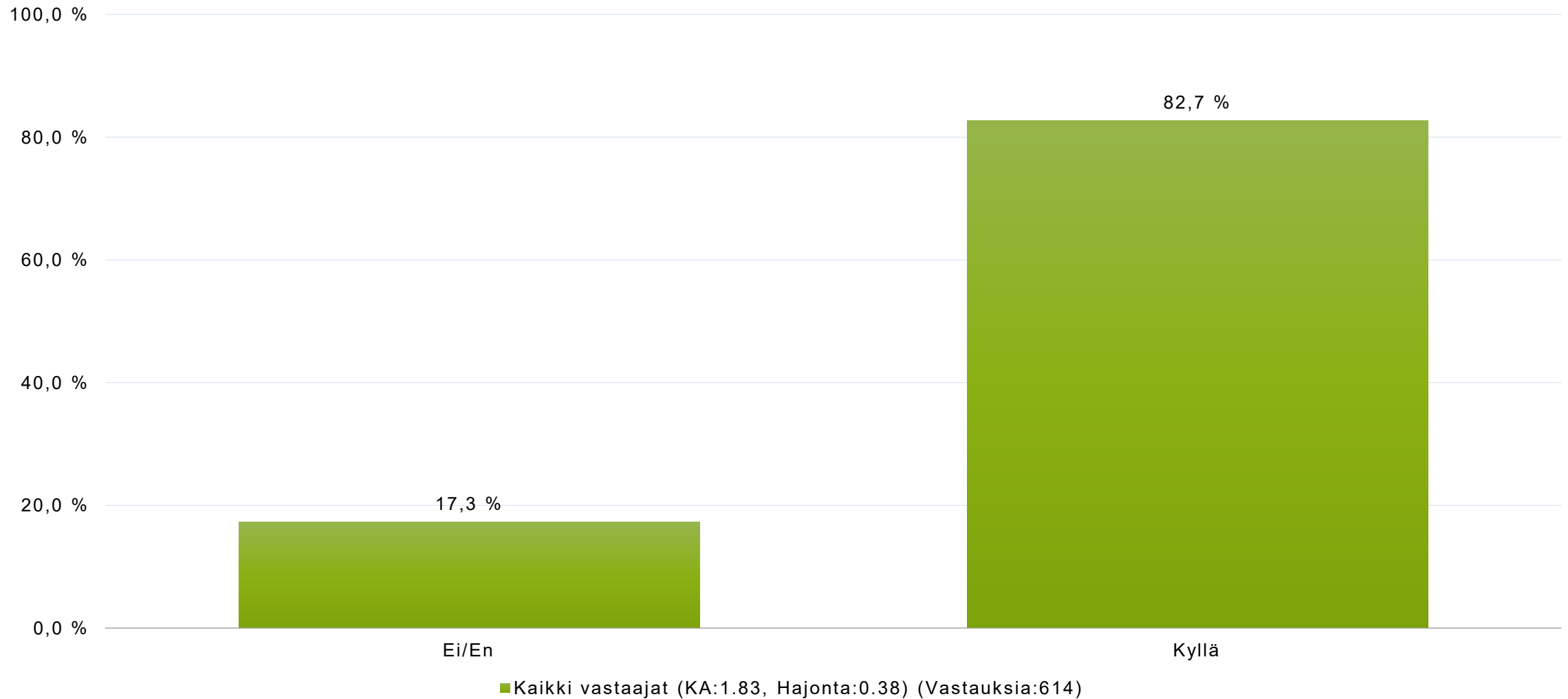
KAATUMISTEN EHKÄISYN TOIMINTAMALLIT JA OHJEET ON SOVITTU YHDESSÄ

KAATUMISTEN EHKÄISYN TOIMINTAMALLITAI -TAPA ON KUVATTU

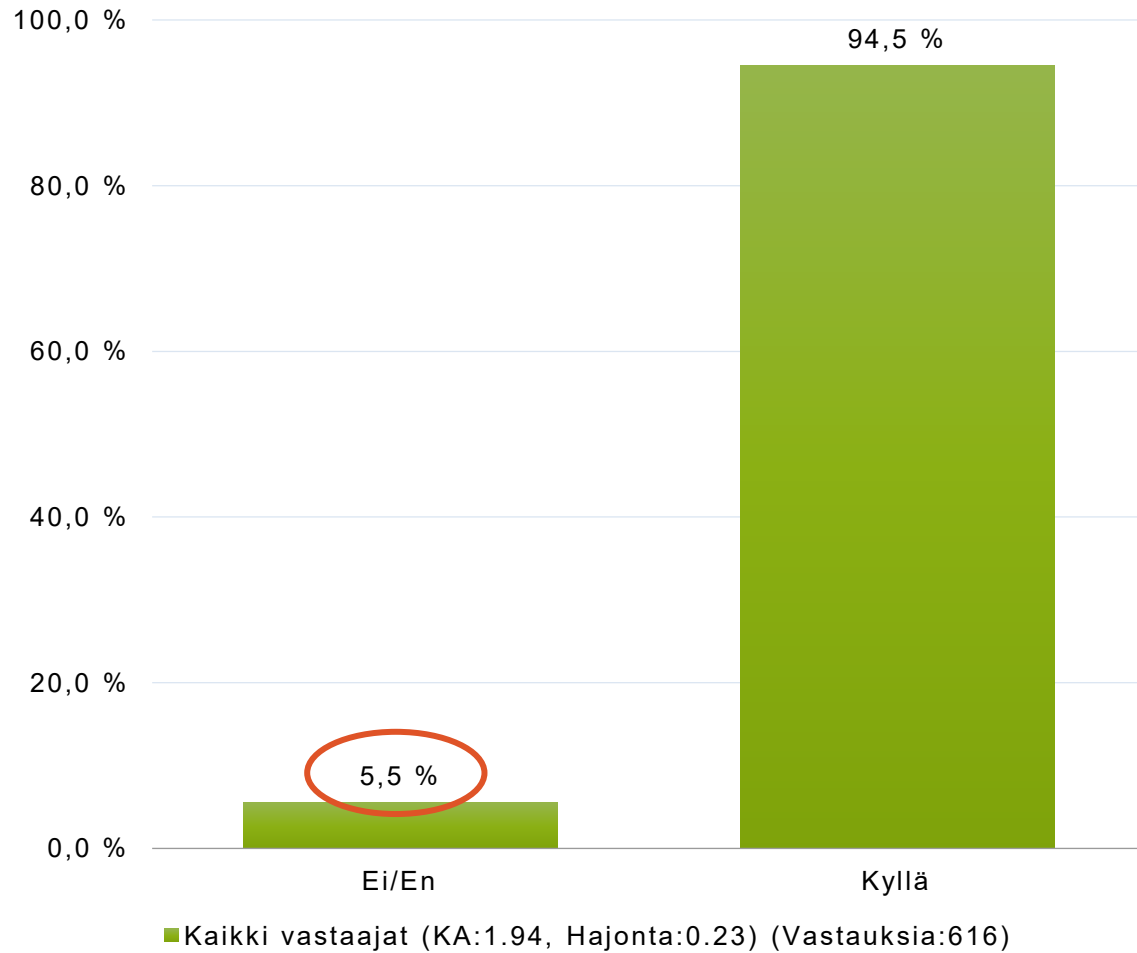

Puolet vastaajista vastasi myöntävästi kysymykseen "kaatumisten ehkäisyn toimintamalli tai -tapa on käytössä" (n= 615)

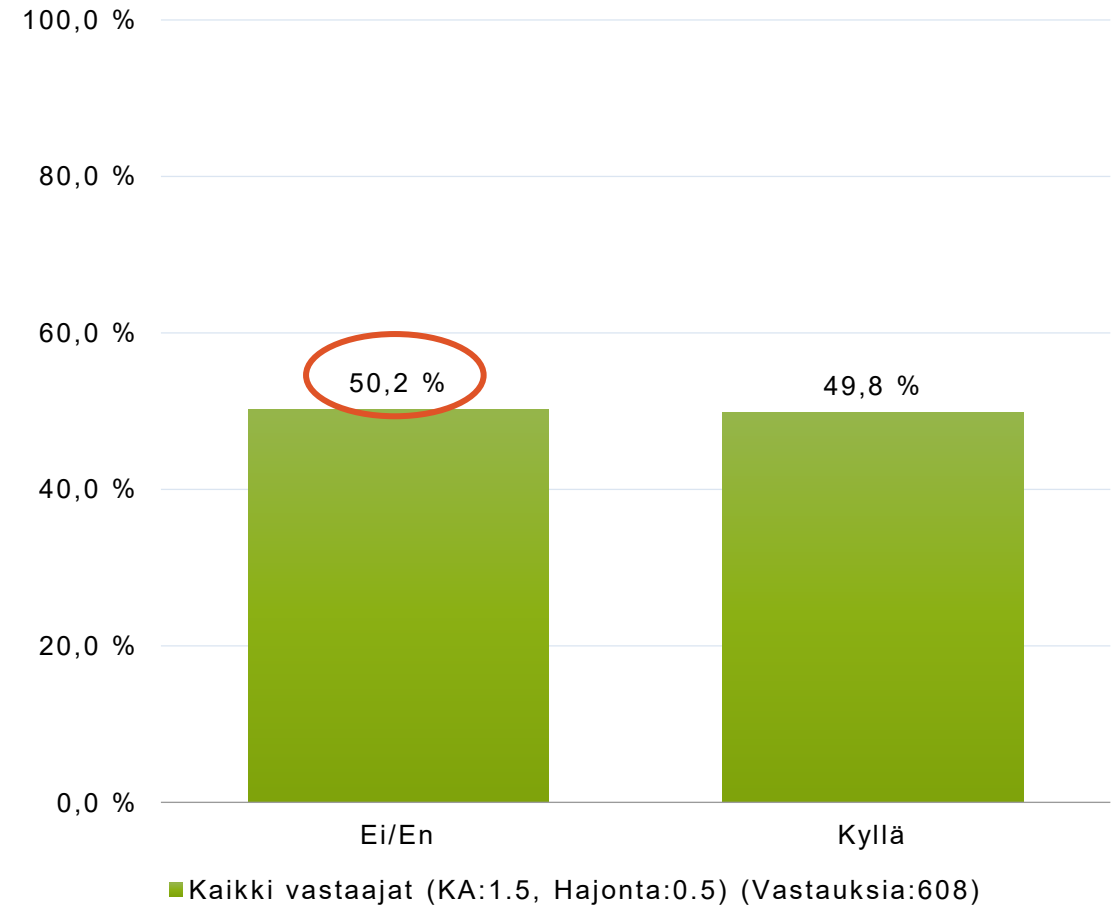
ILMOITAN AINA KAIKKI KAATUMISET ESIM. HAIPRO:SSA TAI LAATUPORTISSA

KIRJAAN AINA KAIKKI KAATUMISET HOITOKERTOMUKSEEN

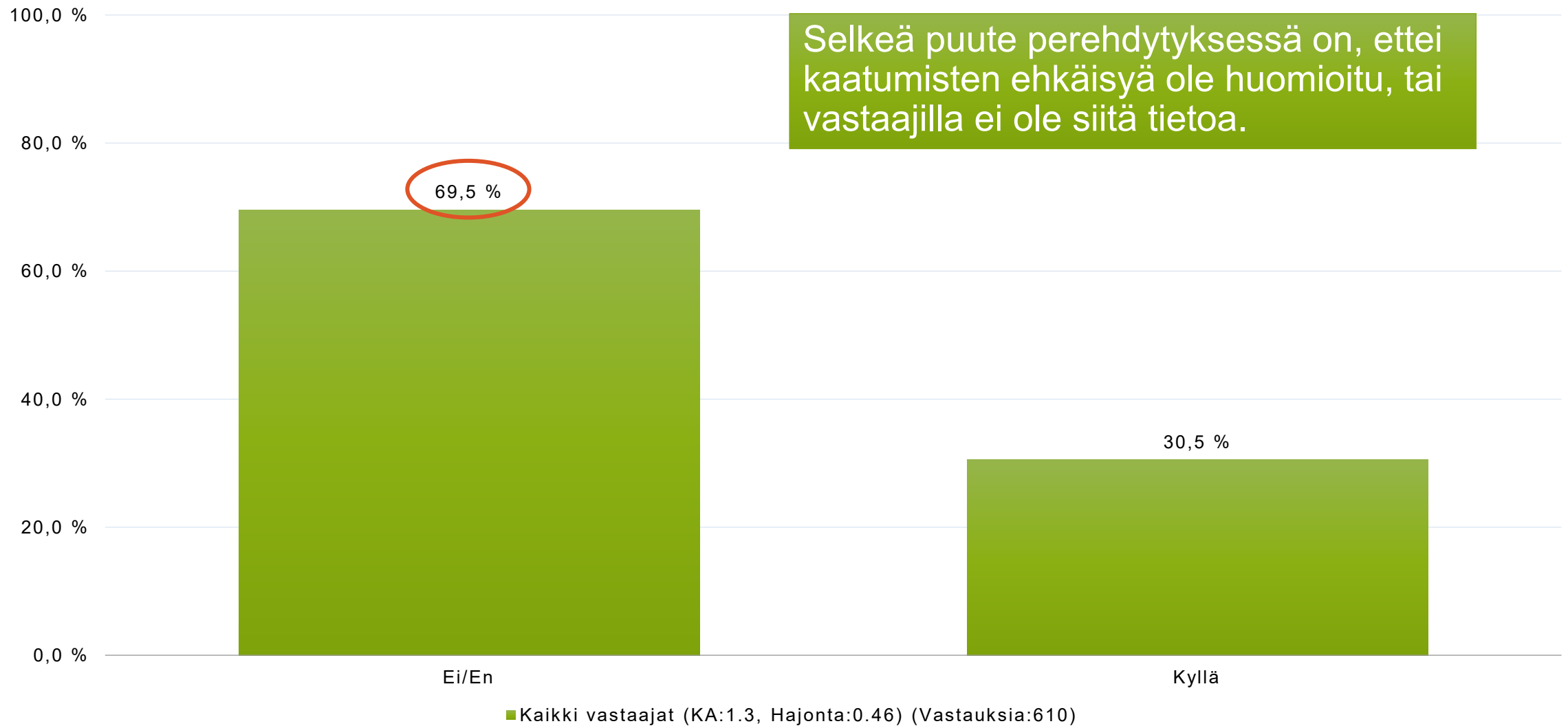

KIRJAAN AINA KAIKKI KAATUMISET HOITOTYÖN YHTEENVETOON

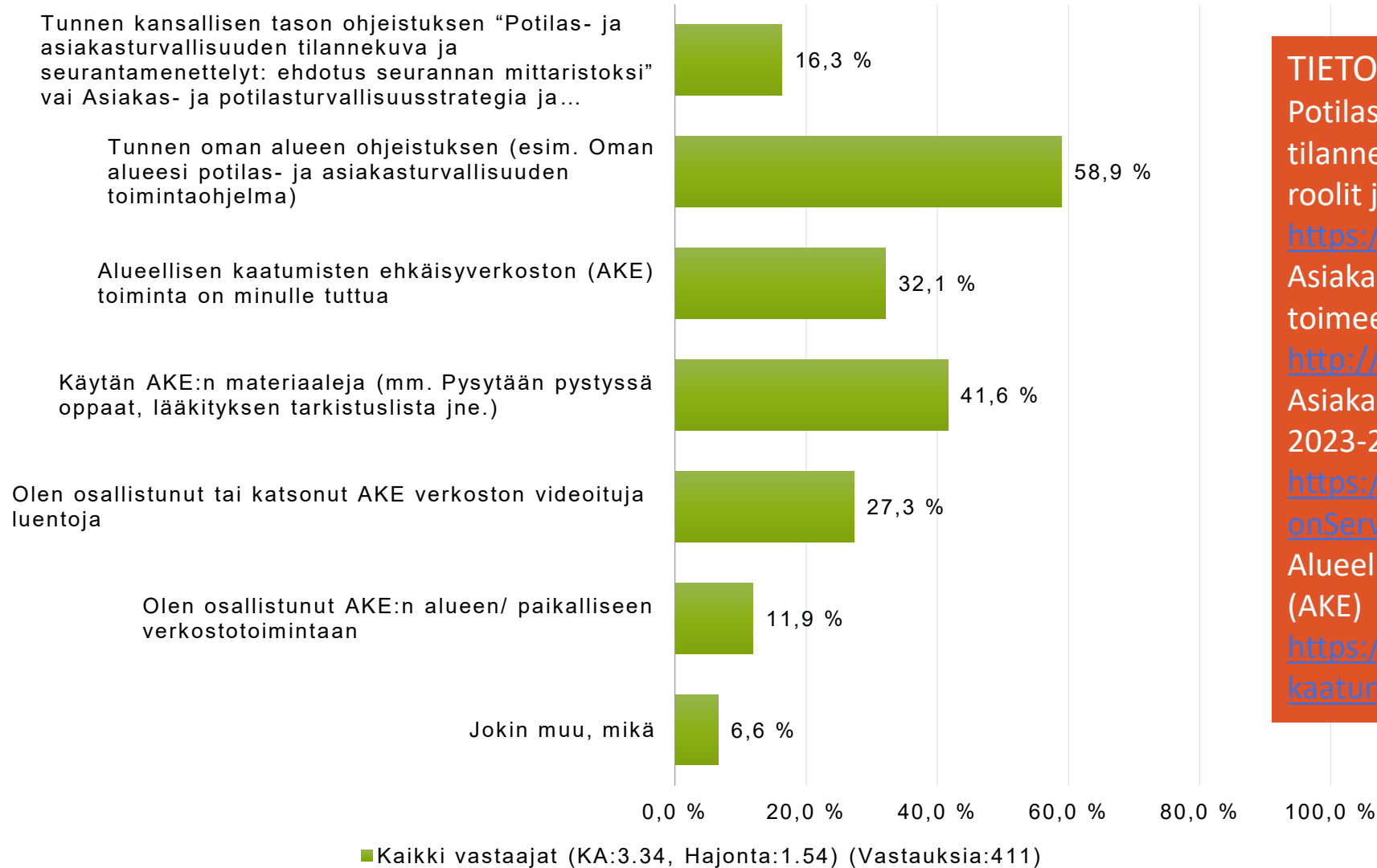
Vastaajista 71% (n=615) vastasi, että tieto potilaan / asiakkaan kaatumisvaarasta ilmoitetaan jatkohoitoon.

UUDELLE TYÖNTEKIJÄLLE ON SUUNNITELTU PEREHDYTYS KAATUMISTEN EHKÄISYSTÄ

KAATUMISTEN EHKÄISYYN TARKOITETUT
OHJEISTUKSET, MATERIAALIT JA
KAATUMISTEN SEURANTA

OHJEET JA KÄYTETTÄVISSÄ OLEVAT MATERIAALIT KAATUMISTEN EHKÄISYSSÄ

TIETOLAATIKKO

Potilas- ja asiakasturvallisuuden kansallinen tilannekuva : viranomaisorganisaatioiden roolit ja tietopohja.

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-596-4>

Asiakas- ja potilasturvallisuusstrategia ja toimeenpanosuunnitelma 2022-2026.

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-8464-6>

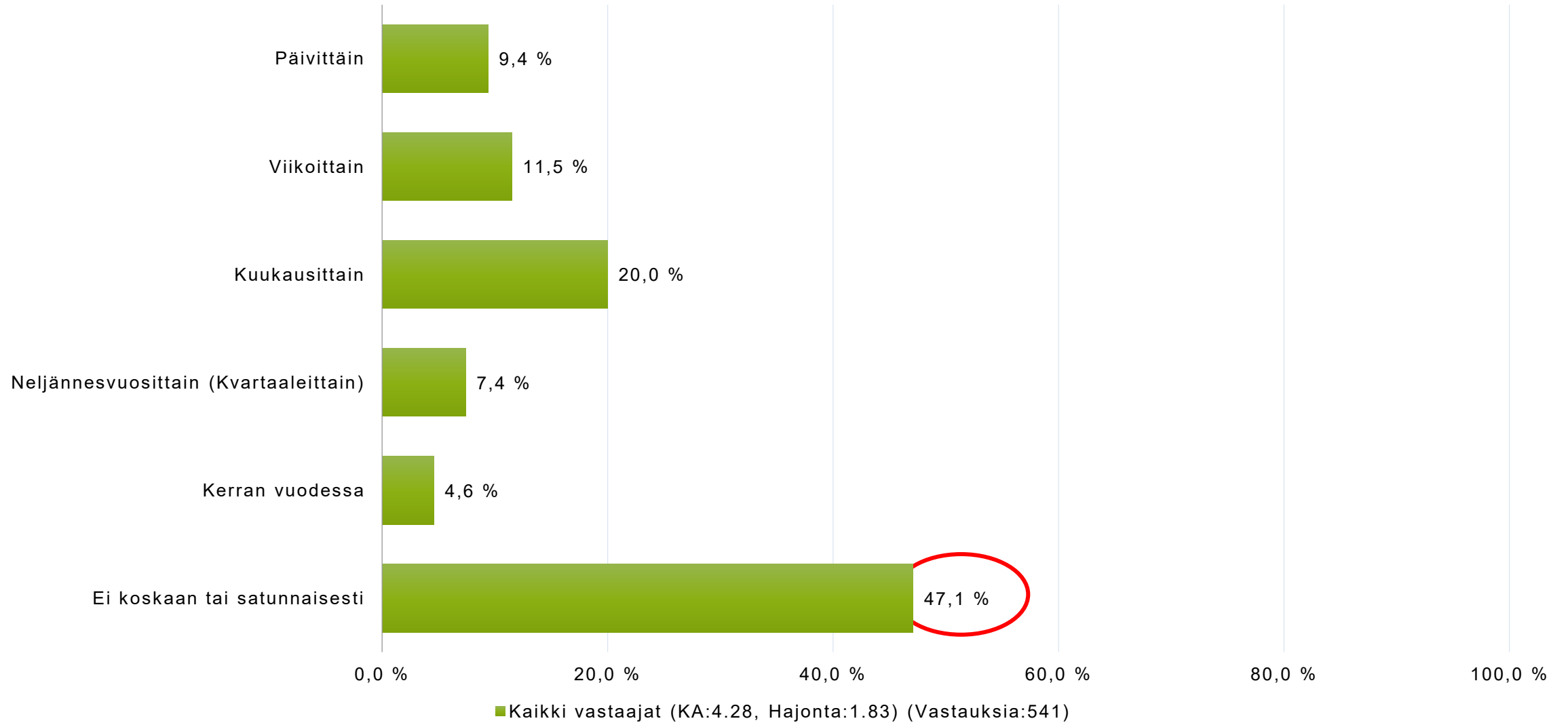
Asiakas- ja potilasturvallisuussuunnitelma 2023-2026. (PSHVA)

<https://ims.pshyvinvointialue.fi/servlet/ActionServlet?action=frameset>

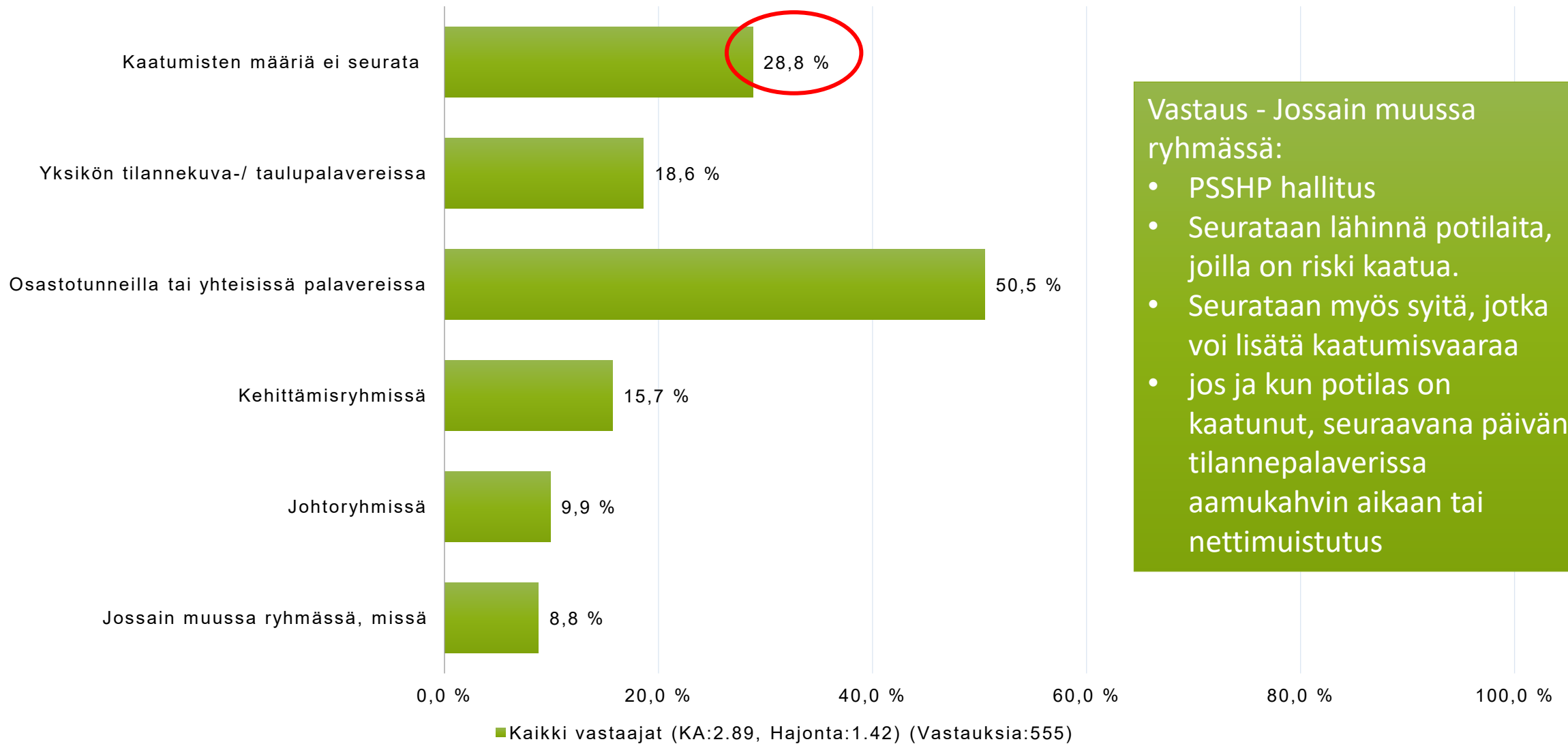
Alueellinen kaatumisten ehkäisyverkosto (AKE)

<https://pshyvinvointialue.fi/alueellinen-kaatumisten-ehkaisyverkosto>

TYÖYKSIKÖSSÄNI SEURATAAN KAATUMISTEN MÄÄRIÄ

MISSÄ KAATUMISTEN MÄÄRIÄ SEURATAAN

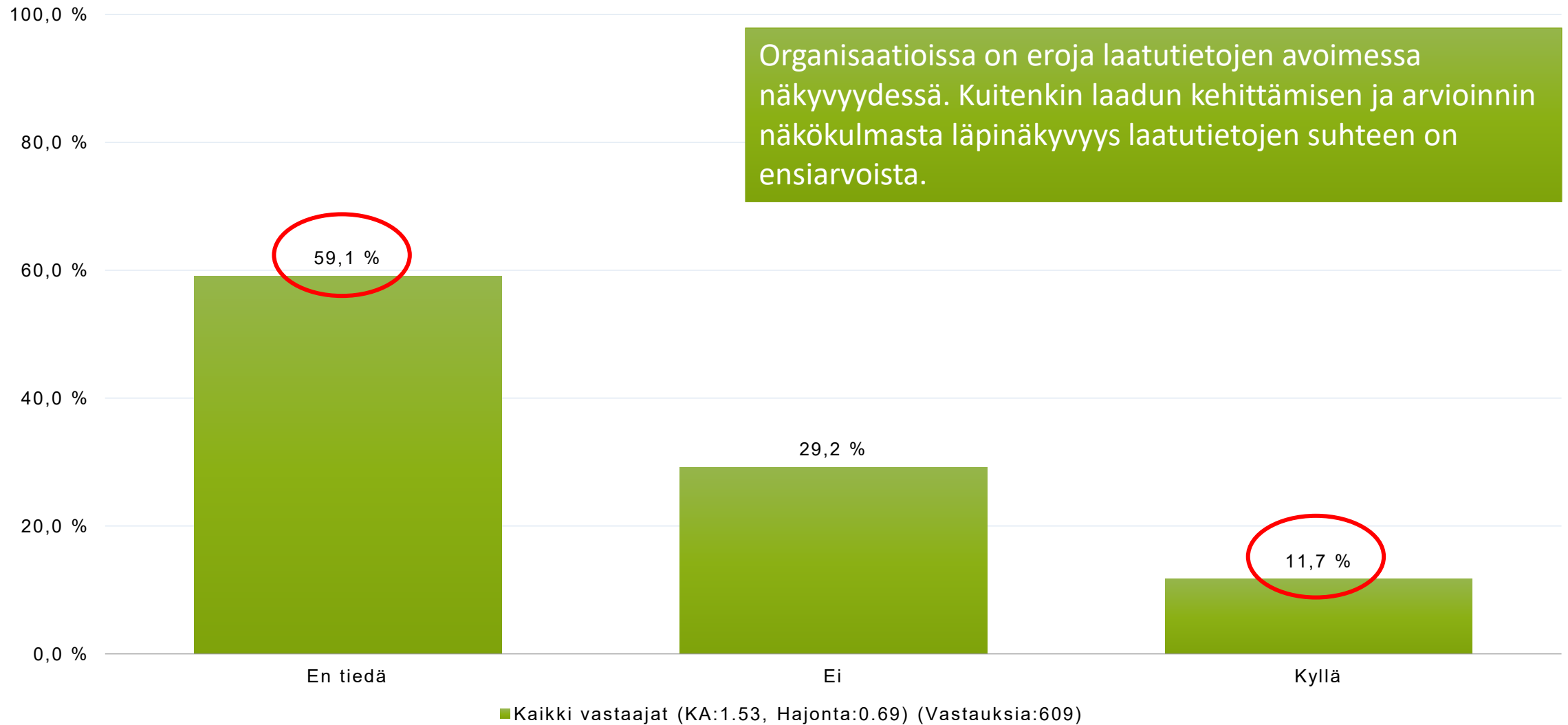
Vastaus - Jossain muussa ryhmässä:

- PSSHP hallitus
- Seurataan lähinnä potilaita, joilla on riski kaatua.
- Seurataan myös syitä, jotka voi lisätä kaatumisvaaraa
- jos ja kun potilas on kaatunut, seuraavana päivänä tilannepalaverissa aamukahvin aikaan tai nettimuistutus

MITÄ TOIMENPITEITÄ YKSIKÖSSÄ TEHDÄÄN KAATUMISTAPAHTUMIEN PERUSTEELLA?

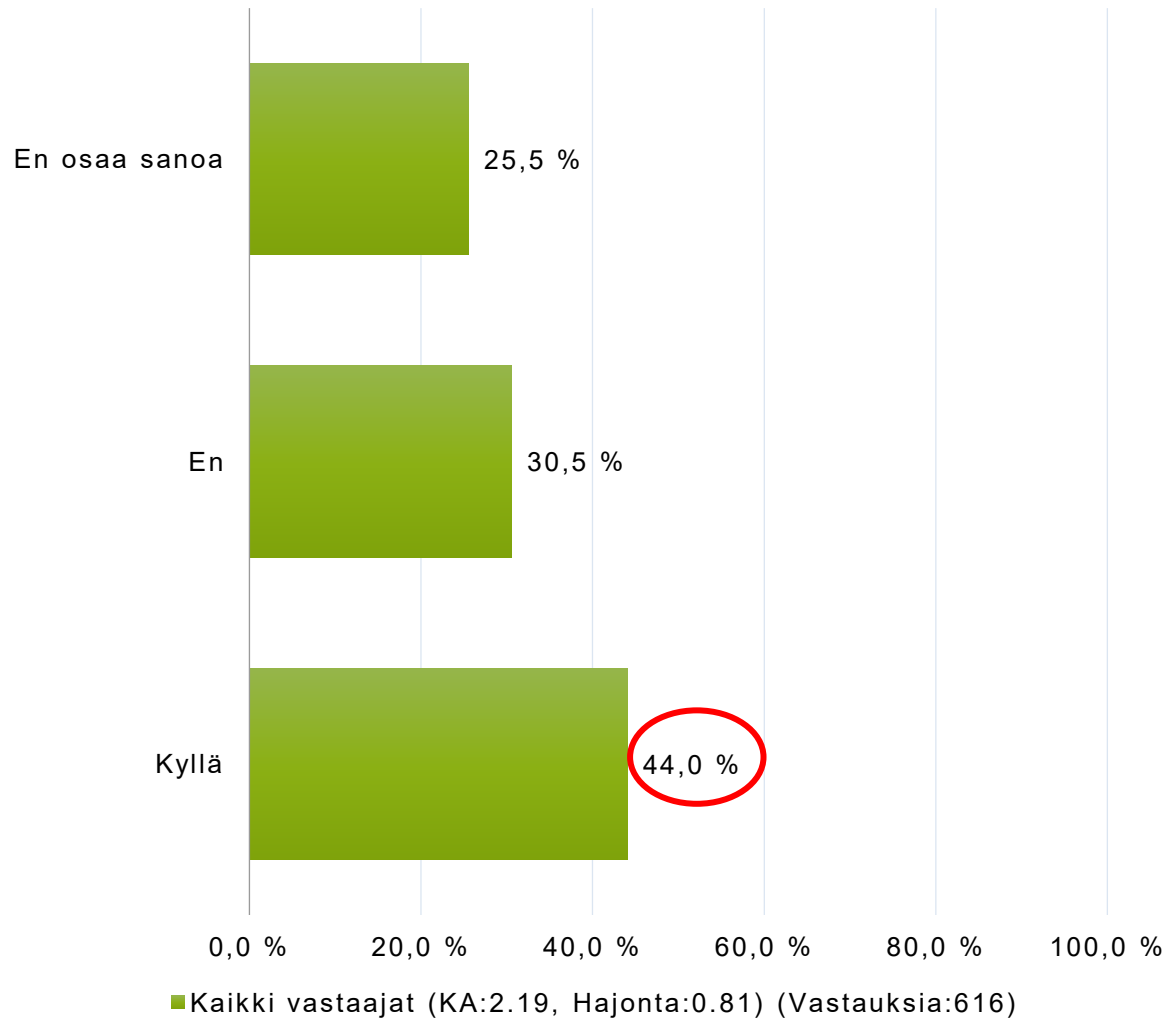

ONKO SINULLA MAHDOLLISUUS NÄHDÄ OMAN ORGANISAATIOSI ERIYKSIKÖIDEN KAATUMISTILASTOJA

KOULUTUSTARVE KAATUMISTEN EHKÄISYYN

KOETKO TARVITSEVASI KOULUTUSTA KAATUMISTEN EHKÄISYSTÄ JA SIIHEN LIITTYVISTÄ ASIOISTA?

MIKÄLI VASTASIT EDELLISEEN KYSYMYKSEEN KYLLÄ, MISTÄ KOET TARVITSEVASI KOULUTUSTA

Jostain muusta, mistä:

- Lääkehoidon arvioinnista kaatumisriskin arvioinnissa
- koko kokonaisuudesta

AIHEESEEN LIITTYVIÄ VERKKOKURSSEJA

- **Oppiportti**
 - Kaatumisten ehkäisy ([linkki](#))
 - Liikkumista lääkkeeksi ([linkki](#))
 - Turvallinen lääkehoito ([linkki](#))
 - Lääkehoidon seuranta ([linkki](#))
 - Potilasvahingot ja valvonta ([linkki](#))
 - Tunnistatko vajaaravitsemuksen? ([linkki](#))
 - Vajaaravitsemusriski eri potilasryhmissä ([linkki](#))
 - Vajaaravitsemuksen ennaltaehkäisy ja hoito ([linkki](#))
- **UKK-instituutti**
 - Verkkokoulutus kaatumisten ehkäisystä ([linkki](#))

TIETOLAATIKKO

Australialaisen meta-analyysin mukaan kaatumisiin laitoshoidossa voidaan saada apua henkilökunnan ja potilaiden koulutuksesta ([Lääkärilehti, alkuperäinen artikkeli](#)).

TIETOLAATIKKO - MUUTAMIA ASIOITA KAAATUMISISTA JA PUTOAMISISTA

- Kaatumisten ja putoamisten ennaltaehkäisy on moniammatillista toimintaa
 - Johdon sitoutuminen
 - Jokaisen ammattilaisen sitoutuminen ammattiryhmästä riippumatta
 - Potilaan, asiakkaan ja hänen läheisensä sitouttaminen kaatumisten ehkäisyyn tarkoittaa keskustelua, tietoa riskeistä ja yhteistä sopimista tavoitteista ja toimintatavoista
- Kaatumisten ja putoamisten ennaltaehkäisyyn kuuluu olennaisesti
 - Kaatumisten ja putoamisten seuranta (määrät, tapahtumien vakavuus)
 - Määrien ja tapahtumien vakavuuden arviointi
 - Toimintatapojen suunnittelu
 - Tiedon jakaminen läpinäkyvästi koko hoitoketjussa

AKKE

Alueellinen Kaatumisten
Ehkäisyverkosto

ALUEELLISTA
VERKOSTOTYÖTÄ
KAATUMISTEN
EHKÄISYN
PUOLESTA
VUODESTA 2012

Kooste: KHA T.Tervo-Heikkinen, 2023